

Opinii ale Ministerului Culturii,
editurilor și revistelor despre
Casa de Presă și Editură
"Cultura Națională" pag. 12-13

Mihai Dim. Sturdza, Andrei
Pippidi și Florin Constantiniu
despre cazul Antonescu pag. 8-11

SĂPTĂMINAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL
ANUL V • Nr. 7 (210) • 16-22 februarie 1994 • 16 pagini • 150 lei

Război și pace la Șarajevo pag. 7

Impărțirea hranei
la Șarajevo

Foto: BRUNELISTEMA

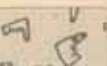
TIA SERBĂNESCU

"Casa noastră" – de dincolo de Prut

Este imposibil să facem abstracție de ceea ce se întâmplă în Basarabia nu doar pentru că, sub numele ei nou de "Republica Moldova", după ce a fost decenii în șir Republica Sovietică Moldovenească, se află în plină campanie electorală pentru alegerile legislative din 27 februarie. Și nu doar pentru că se pregătește să răspundă, pe 6 martie, unui "sondaj sociologic" privind independența sa față de România. Ci pentru că, în poezia destinului ei separat, ea este o parte din trupul și sufletul acestei țări. Orice declarații se vor face, oricâte armate vor veghea această ruptură și oricâte "sondaje" și "referendumuri" îi vor legifera independența, Basarabia va avea aceeași istorie cu noi, va vorbi aceeași limbă cu noi și indiferența dintre noi va fi imposibilă. Despărțit sau depărtat – fratele e tot frate. De altfel, și de acum fi același singe care să se rostască în același covințe, tot am putea să ne recunoaștem, dintr-o mie de alte popoare, și după simetria cu care destinul lucrează asupra noastră – acolo ca și aici. Și aici și acolo, garnitura de lideri pregătită pentru a prelua puterea după 1989 a rămas aceeași pînă azi: Iliescu și Snegur. Partide și teze politice de aici se regăsesc, ca reflectate în oglinda tremurătoare a Prutului, pe malul celălalt. De patru ani asistăm la declarații consecvent antiunioniste ale celor două puteri, exprimate în numele realismului și al rațiunii. Pas cu pas, cele două puteri au acționat astfel încît ruptura să se adîncască și – mai ales și mai de neiertat – pentru a favoriza antipatia reciprocă între cele două părți. Încurajarea tendințelor naționaliste – veche rețetă a regimurilor care și-au altceva de oferit – a fost împinsă pînă la absurd în acest caz. Căci ce fel de ură "interetnică" e aceea între români și români?

Aflat în campanie electorală și neavînd nici un fel de soluții economice pentru "țara" sa, Mircea Snegur a apelat la ultimul mijloc pe scara morală, justificînd separarea Moldovei nu prin vreo conjunctură politică oarecare (ceea ce ar fi fost mai de înțeles), ci prin elementul vital al existenței sale: limba. Preluînd în 1994, liber și nesilit de nimeni, teza lingvistică stalinistă a "limbii moldovenești" și a "poporului moldovenesc" – ambele menite să justifice răpirea Basarabiei de URSS –, Mircea Snegur și-a angajat prerogativele prezidențiale într-un fratricid moral pe care nimeni nu-l va putea scuza vreodată. Pretinzînd că "și-a plecat urechea la vocea poporului", Mircea Snegur a constatat că: "Astăzi, Republica Moldova este fermă în hotărîrea sa de a înainta pe calea afirmării în lume cu țara al cărei popor îi poartă cu cinste numele. (...) Spre regret, însă, concomitent cu înrădăcinarea acestei axiome, tot mai insistent se fac auzite anumite voci care pun la îndoială legitimitatea dreptului nostru de a fi un stat, de a ne numi popor moldovenesc". După ce a avut urechea înfundată la vocea Parlamentului și a semnat acordul cu CSI împotriva votului acestuia, Snegur și-a încordat auzul pentru a intercepta dorințele poporului: "Poporul nostru moldovean nu mai dorește să fie mână de schimb și nici jertfa cuiva. El nu mai vrea să audă cum țara lui este dorită ca teritoriu, cu pămînt, de parcă nu ar avea stăpîni adevărați – urmașii urmașilor strămoșilor noștri". Mircea Snegur se consideră posesorul "stăpîni adevărați" și, în dorința sa de a dispune de o țară, pretinde că "poporul" se simte jignit de pretențiile, considerate expansioniste, ale României. Pretinzînd că apără independența țării de Rusia, Snegur o ferește de România pentru a-și

conserva postul și pentru a-și îndeplini pînă la capăt rolul ce i-a fost încredințat. Și pentru că să nu mai existe nici un fel de îndoială, liderul agrarienilor (partidul surzilor de dincolo), Dumitru Moțgan, a avansat... unirea cu restul Moldovei. Ceea ce și dorește imperiul rus, dar nu îndrăznește să spună, a spus Dumitru Moțgan. Cum a reacționat la aceste declarații provocatoare – și, mai ales, sinucigăse – Puterea de la București? Prin purtătorul său de cuvînt, președintele a emis o declarație care ar fi comică prin ambiguitatea sa dacă nu s-ar dovedi tragică prin implicațiile sale: "Cred, prin urmare", a zis dl. Traian Chebeleu referindu-se la constituirea unui cadru cultural comun avansat la premii de consolare de Snegur, "că acest aspect al declarației trebuie salutat și să nu dramatizăm diversele accente pe ideea de un "popor moldovenesc" sau pe neunirea cu România, evident datorate conjuncturii campaniei electorale, teze care, cel puțin nouă, ne amintesc de cunoscutele concepții bolșevice care căutau să demonstreze lipsa oricărei legături între RSS Moldovenească și poporul ei și România". Reiese, destul de ciudat, că în "conjunctura campaniei electorale" e scuizabilă orice declarație. Cu și cum campania electorală ar fi o epidemie în cursul căreia bolnavul nu-și mai poate controla apusele. Mai reiese că nu trebuie să dramatizăm acest fel de declarații, deși ele amintesc de tezele bolșevice. De ce trebuie să acceptăm liniștit și fără "manifestări egomotoase" tezele bolșevice, Președinția nu ne-a mai lămurit. Probabil că, în concepția ei, tezele bolșevice nu constituie un motiv de alarmă, ci unul de stabilitate. Așa stînd lucrurile, să ne mai mirăm că frăția dintre români de aici și români de dincolo de Prut a ajuns să fie uzurpată la nivelul cel mai înalt prin "frăția" (sau mai degrabă complicitatea) d-lor Iliescu și Snegur în sfidarea nu numai a istoriei, ci și a bunului-simț? Și că, în consecință, împărțim documdată cu frații noștri din Basarabia doar rușinea de a suporta aceeași soartă nefericită?

Destituirea d-lui Mirocea Oliv la Bistrița, apoi a d-lui Th. Enescu de la direcția Meseului de Artă din București și înlocuirea lor cu persoane docile sau aservite actualei puteri nu constituie - ca să zic așa - un fenomen nou, iar faptul că apar și în atare situații nime

ca I. Godea și I. Oprig într-un tandem pe care-l știm din anii de dinainte de 1989 înrăși nu este fără precedent. De calibrul intelectual al celor două personaje, cititorii se pot convinge dacă citesc extrasele din discursurile roșite, prilejuate de destituirea d-lui Enescu, și publicate în nr. 2 (pe 12-18 ianuarie 1994) al revistei "22". Nu competența profesională sau onestitatea personală le caracterizează - cum își închipuie d-na Anca Orveanu, ei opțiunea politică a celor doi, angajați ferm, alături de alții, desigur, în ceea ce se numește restaurația în cultură, ca unele și părtași ai actualei și merite mai prezentei puteri comuniste (securisto-) "Cei doi" - cum am să-i denumesc în continuare - s-au făcut remarcați încă din primăvara anului 1990 în ceea ce ne amintim fiecare: rezistența la schimbare. Dl. Godea a fost rechemat din misiune (din Canada) pentru "a lătați rindurile", în timp ce dl. Andrei Pleșu îndrăznește să-l destituie pe celălalt, I. Oprig, din funcția ce o deținea din străvechi timpuri comuniste (securisto-) la Ministerul Culturii. Amândoi s-au regăsit pe culoarele aceluiasi minister la scurt timp după plecarea d-lui Pleșu. Urmările se văd.

Atitudinea "celor doi" se înscriseră astfel într-un lung și dur efort de menținere a vechilor structuri securisto-comuniste și de restaurare acolo unde Revoluția a reușit să le demoleze. Un episod al acestui efort vreau să-l împărtășesc și dvs., și cititorilor, eventual. În primăvara anului 1990, un colectiv de specialitate de la Muzeul etnografic al Transilvaniei din Cluj a năbuzat demisia directorului acestei instituții, Tiberiu Graur, pentru motive cât se poate de limpede: incompetența profesională, complicitate pentru colaborare cu fostele "organe ale puterii locale de partid și de stat" (Securitatea, corupție etc. Spre surpriza noastră, după circa 3 săptămâni de incertitudine, directorul demisionar a revenit în scaun întocmai ca Prea Fericitul Teotist. "Nu placi de acolo nici mort!" - i-a spus dl. Godea în acele zile. Desigur, nu puteam înțelege atunci înțelesurile unora de a rămâne în funcție pe care le dețineau - o adevărat - de un număr însemnat de ani și care nu le-au adus cine știe ce avantaje - văzute - având încă și mă lămurire, trăpăit, că aceste persoane, incompetent, compromise, au făcut parte din sistem, constituind înfime roțile dintr-un arcaș mecanic care s'auvrit timp să se vadaze în cei 45 de ani. Este un mecanism care a fost bine uns și a funcționat în baza a ceea ce se numește astăzi relația de tip mafiot.

(...) Ceea ce s-a întâmplat la Bistrița sau la Cluj (în 1990-1991), la București în 1993, și cine știe în câte alte locuri din țară rămase neștiute, nu ne îndreptățește sub nici un chip să vedem că între noi și ei, între "competența profesională, onestitatea personală și opțiunea politică ar exista un acord deplin". Textele publicate în "22" (cu extrase din convorbirile "celor doi") nu își îngăduie o astfel de concluzie, dimpotrivă, restaurația structurală comunistă este posibilă - așa cum s'au spus și Anca Orveanu - pentru că ele n-au fost nicieri, în nici o zonă a societății noastre, "plăc la căpăt înclonțate". Ele s-au menținut - latente - în 1990-1992 și au devenit active în 1993. Celo ce se petrece în Cultură, coroborat cu blocajul reformei, sînt indicii clare că ne îndreptăm "hotărât" spre epoca de noi și mar) iebini de care, în naivitatea mea, am crezut că am scăpat în 1989-1990. (...)

Cu atimă,

D. Irimies, Florești, jud. Cluj

CITITORII NE RĂSPUND LA CHESTIONAR

I. Mă interesează: 1. editorialul, 2. rubrica "Accente", 3. interviul săptămânii, 4. eseu filosofic, 5. eseu cultural, 6. actualitatea culturală, 7. istoria religiilor.

II. Autori: 1. Tia Serbănescu, 2. Ilie Serbănescu, 3. Horațiu Pepine, 4. H.-R. Patapievic, 5. Andrei Cornea, 6. Gabriel

Andrescu.

III. Personalități în "Interviul săptămânii": 1. Beana Mălincioiu, 2. Monica Lovinescu, 3. Prințesa Margareta de România, 4. dr. Ion Viannu, 5. Paul Goma, 6. Gabriel Liiceanu, 7. Mirocea Ciobanu, 8. Ion Rațiu, 9. Patriarhul Teoctist, 10. Varujan Vaganian, 11. redactorul-șef al ziarului "Piața Românească" (Cernăuți), 12. George Șerban (Timișoara).

IV. Teme noi: 1. educație, 2. viața cotidiană din țările occidentale, 3. informații culturale asupra săptămânii, 4. religie și para-religii, 5. credință și cunoaștere, 6. cronica ticăloșilor pe săptămâna în curs, 7. rubrica poster de A.R.C.-ul democrației, 8. cronica dispoziției, 9. conviețuirea - vecinătate, toleranță, limite, 10. educația copiilor tranziției, 11. remember - cele mai bune articole, tablete, discluzii din presa de opoziție și de la Radio Europa Liberă (de ex. ultima intervenție a lui Andrei Pleșu - "Ce țară e asta?!!"), 12. instituțiile speranței (despre inițiative private de succes, gen Editura "Humanitas", o firmă de management serioasă, o universitate liberă, un ziar serios, Muzeul Tărânelui Român, o fermă model, un sat liber de neo-comunist, un post de radio democratic).

V. Ilustrația grafică este bună. Ar fi de dorit o altă echilibrare a textului cu imaginația în favoarea eliminării paginilor integral apropiate de text. Totuși sînt necesare elemente post poster, pe care să le putem folosi propagandistic, pentru că acest popor are nevoie de o continuă campanie electorală!

VI. Litera este convenabilă. (V. și observația de mai sus.)

Arch. Dorin Boțov, Sibiu

I. Mă interesează: 1. editorialul, 2. cronica (sau comentariile) politice, 3. rubrica "Accente", 4. interviul săptămânii, 5. comentarea sondajelor de opinie.

II. Autori: 1. Ilie Serbănescu, 2. Andrei Cornea, 3. Horațiu Pepine, 4. Tia Serbănescu, 5. Radu Călin Cristea.

III. Personalități în "Interviul săptămânii": Emil Constantinescu, Nicolae Manolescu, Dinu Patriciu, Horia Rusu, Valeriu Stoica, Stelian Tănase, Ion Rațiu, Corneliu Coposu, Ioan Ghileș, Cătălin Dănuș, Alin Teodorescu, Mircea Coșea, Viorel Călarăușă, Călin Popescu-Tăriceanu, Andrei Șerban.

IV. Teme noi: 1. viața cotidiană din țările occidentale.

V. Ilustrația grafică: 1. foarte bună.

VI. Tehnoredactarea revistei: 1. litera este convenabilă.

Nu din exclusivitate n-am numit nici o "personalitate" din partea Puterii (cu excepția lui Mirocea Cioba, care consider, totuși, chiar dacă a intrat în PDSR, că nu face parte: structural, mental, din tabăra pedeserștilor), ci pentru că am citit sau auzit destule interviuri cu asemenea personaje și mi-am dat seama că nu spun nimic, spun minciuni sau ocoleșc întrebările, după formula: "E o întrebare foarte bună, dar mai întâi aș vrea să..." și încep să bată apa-n piatră, "uitînd" să răspundă la întrebarea precisă ce le fusese pusă. Un exemplu în acest sens ar fi și interviul publicat în numărul din 20 ianuarie cu dl. Iliescu. Cînd a fost întrebare de ce PDSR-ul duce tratative cu PUNR, partid extremist, dinșul a zis că nu trebuie confundat partidul cu un membru, fie el și proședintelul.

Dar cine s-a ales președinte de partid pe un extremist, nu membrii lui? Rezultă logic că și aceștia sînt extremiști, sau majoritatea lor. Ajungem astfel la concluzia "logică" că un partid al cărui membri sînt în majoritate extremiști nu este extremist. Mă întreb ce-ar spune dl. Iliescu dacă i s-ar spune că nici partidul nazist n-a fost rasist, extremist, criminal pentru că nu trebuie confundat cu conducătorii lui (părerea domniei sale despre comunisti, ale cărui valori au fost lăuate de Ceaușescu, o știm din 22 decembrie 1989).

Conform logicii aplicate, PUNR, PRM și PSM ar trebui să admită și că partidul nazist din Germania sau cel fascist din Italia n-au fost extremiste.

Ciprian Nicolae, București

Domnă G. Adameșteanu,

Domnule A. Cornea,

În nr. 4 (207) din 26.01-1.02.1994 publicată interviul peședintelui pe 3 (trei) pagini și un avert, avînd în vedere și fotografia de pe pagina 1.

De ce?

Vă întreb fiindcă în toate întrebările știți, sau trebuia să știți, răspunsurile în litera și spiritul ficării; dezamăgitor este și editorialul "Exclusivismul - unde?", al cărui conținut este echivalent valoric cu răspunsurile interviuului.

Aștept revista pentru opinii, gânduri, idei, speranță în ADEVĂR și, la prețul ei, n-o obțin ușor, dar permanent o urmăresc. (...)

Interviul este o înșelătorie în conținut care mă oprește să mai cumpăr și această ultimă redută a nădejzii, nepurtîndu-mi învinge greață.

Cu regret,

Ion Aron, Ploiești

Preșe

I. Mă interesează (în ordine): 1. anchetele sociale, 2. interviul săptămânii, 3. editorialul, 4. "Accente".

II. Autori: 1. Andrei Cornea, 2. Gabriela Adameșteanu, 3. Gabriel Andrescu, 4. Tia Serbănescu.

III. Personalități în "Interviul săptămânii": 1. Andrei Pleșu, 2. Gabriel Liiceanu, 3. Nicolae Manolescu, 4. Ana Blandiana, 5. Al. Paleologu.

IV. Teme noi: 1. viața cotidiană din țările occidentale, 2. informații culturale (eventual să nu se supra-pună cu rubrica similară din "Dilema"), 3. probleme comune ale spațiului ex-comunist. Eventual se pot identifica reviste similare cu "22" în fiecare dintre aceste țări și se poate face un "schimb" de editoiale. De altfel, "22" este singurul săptămînial care a făcut ceva în această direcție.

V. Ilustrația grafică: foarte bună.

VI. Litera este OK.

D.R. Grigore, București

PREȚUL ABONAMENTELOR DEJA CONTRACTATE NU SE MODIFICĂ, INDIFFERENT DE SCHIMBĂRILE ULTERIOARE ALE PREȚULUI REVISTEI.

LA SEZIUUL REDACȚIEI PUTEȚI CUMPARA DIN STOC:

Anul 1990, numerale 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 25, 29, 32, 33, 38, 41, 44.

Anii 1991, 1992, 1993.

Exemplarele vechi sînt comercializate la prețul actual al revistei. De asemenea, redacția "22" ține la dispoziția doritorilor "Raportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" (120 lei), precum și Edițiile speciale: "22" - "Suspiciune de fraudă", "Oslobodjenje" (două editii).

Revista "22" oferă abonamente cu reducere pentru PENSIONARI, CADRE DIDACTICE, ELEVI, STUDENȚI, FOȘTI DEȚINUȚI POLITICI, VETERANI DE RĂZBOI.

900 lei pe trimestru

costă abonamentele cu reducere și ridicare de la redacție.

1.100 lei pe trimestru

costă abonamentele cu reducere și expediere prin poștă.

1.200 lei pe trimestru

costă abonamentele integrale cu ridicare de la redacție.

1.500 lei pe trimestru

costă abonamentele integrale cu expediere prin poștă.

Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat postal suma corespunzătoare tipului de abonament dorit pe adresa: Revista "22", cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Str. Landru nr. 10, București. Totuși, cei interesați sînt rugați să trimita adrevertise circulației (bilan de presă, adrevertise de la poșta etc.) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Secțiunea de Distribuție. Adrevertisele sînt valabile un an de zile.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de INSTITUTUL PENTRU DEMOCRATIE ÎN EUROPA DE EST și ASOCIAȚIA EST-LIBERTES.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: pentru dolari în contul 4120253203, pentru mărci în contul 4120253231, pentru franc francez în contul 4120253235 (cu specificația: PENTRU REVISTA "22"), sau trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Costul abonamentelor pentru cititori din străinătate:

	1 an	6 luni	3 luni
- zona europeană:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
- alte continente:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizată de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

ILIE SERBĂNESCU

Stînga poate aproba Memorandumul, dar nu va face reforma!

"Zicem că ei și facem ca noi"

Trecerea prin Parlament a Memorandumului cu FMI - a cărui aprobare fusese cerută în mod expres de înaltele instituții financiare de la Washington - a avut loc așa cum era de prevăzut. Din punct de vedere politic nici nu putea fi altfel.

Arca de stînga, susținătorul parlamentar al Guvernului, avea de ales, în fond, între aprobarea măcar de principiu a reformei conținute în Memorandum, pe care de fapt n-o dorește, și păstrarea puterii, pe care o dorește cu orice chip. Și a ales desigur Puterea votând pentru Memorandum. S-au exprimat favorabil, deși fără trăgare de inimă, și cei ce își făuseră a indeletnicire și o toabă electorală din încredințarea FMI și a reformei. Să nu se considere însă în capcănă de a considera că, pentru conservarea intactă a pierghișilor de decizie, s-a luat o opțiune strategică pe termen lung pentru reformă pornind de la imperativul perioadei. Experiența de până acum îndeamnă să se aprecieze că, din păcate, este vorba mai degrabă de o opțiune exclusiv conjuncturală ghidată de abordarea: deocamdată trebuie să trecem puntea și apoi vom face tot ce știm noi!

La rîndul său, Opoziția a avut de ales între a risca acuzații că este împotriva FMI și a reformei și a cauționa un guvern care s-o dovedește până acum că blochează reforma, pe care în mod firesc îl emiteră deci înapoi de a aplica reforma și împotriva căruia de altfel a depus nenumărate moțiuni spre a-l obține retragerea. În teavtura organizată de Putere - în legătură cu negocierile, tergiversarea și, într-un tirziu totuși, aprobarea Memorandumului -, aceasta nu l-a rezervat Opoziției alt rol decît cel pe care i-l atribuie în general: de decer. Deși era vorba de "probleme de interes național" - la rezolvarea cărora, pentru a-l cita pe dl. Iliescu, trebuie să participe toate forțele politice -, Opoziția n-a fost nici consultată, dar nici măcar informată despre stadiul și conținutul negocierilor. Iar despre Memorandumul finalizat informarea a venit doar hăt tîrziu. Și nu înaintea presei. În fața încercării aberante a Puterii de a lăsa aprobarea Memorandumului în seama Guvernului prin Ordonanță, Opoziția și-a jucat corect cartea, cerînd, în locul vacanței parlamentare, o sesiune extraordinară pentru discutarea și aprobarea Acordului cu FMI și a măsurilor adiacente. Puterea a îngropat sfîdător demersul, deturînd sesiunea extraordinară de la acest scop. Și a respins și oferta concretă a Opoziției de a participa la guvernare, spre a se împărți responsabilitățile în aplicarea inevitabilă dar dîrucoasă reforme. Opoziția avea, deci, toate motivele și justificările de a nu vota pentru Memorandum (nu exprimîndu-se desigur împotriva, dar abținîndu-se sau ne-participînd pur și simplu la vot). Și nu trebuia să

se lase amăgita de o ofertă de ultimă oră a PSDR privind demararea unei discuții politice pentru o (ipotetică) coparticipare la guvernare. Opoziția a putut declara oficial că nu este contra Acordului cu FMI sau reformei, dar că nu vede rostul de a vota pentru un program a cărui aplicare ar urma să rămîină pe mîna unui guvern (precum cel actual sau de tipul celui actual) pe care nu-l considera în stare de a asămînea sarcină, avînd în vedere că a pînhat el înșasi pînă acum lipsa de atașament față de reformă.

De acum - în urma aprobării Memorandumului doar cu votul majorității parlamentare - totul va fi în seama Guvernului. Și implică a arcații săi susținător din Parlament. Li se oferă șansa de a întreprinde reforma. O șansă în fond istorică. Evident, important nu este cine va face reforma, ci faptul că aceasta să fie făcută. Pentru arca de stînga, această înseamnă însă de a acționa de fapt împotriva voinței și convingerilor proprii. Atîcînd din acest arc - de la corifeii PSDR-ști pînă chiar la un PSDR-ist de frunte precum dl. Marin Stelian - s-au arătat extrem de critici la adresa orientării din Memorandum. Și, în ciuda votului favorabil pe care l-au dat în virtutea disciplinei de partid și de clan, se anunță spozant fermi față de eventuale încercări de punere în practică a unora din aceste cerințe. Puterea postdecembristă s-a angajat, inclusiv față de FMI, să întreprindă reforma spre a economie de piață în uregul "revoluționar" de la începutul anilor '90. În baza acestui angajament a luat bani de la FMI, potrivit unor aranjamente de tip stand-by, în 1991 și 1992. Dar nu s-a ținut de cuvînt, omblînd cu jumătăți de măsură pe calea reformei. Cînd s-a dus să ceară din nou bani în 1993, FMI a arătat clar că nu mai acceptă doar promisiuni, condiționînd noi credite de măsuri concrete. Și, fiind păt, a reclamat și a aprobat a Memorandumului de către Parlament. Puterea postdecembristă - care, după cîteva oscilații, își clarificase opțiunile, ajungînd în 1993 deja în structura sa cea mai antireformistă și impunînd, prin reprezentanții săi din Parlament și Guvern, blocarea reformei - a intrat în alertă. Și a declanșat bifical "uite reforma, nu e reforma", "uite FMI-ul, nu e FMI-ul" în încercarea de a păcăli pe toată lumea (electoratul român, ca și străinătatea) spre a-și concedia propriile obiective contradictorii: de a nu face reforma nedorită, dar de a nu rămîne din cauza această fără acces pe piețele financiare internaționale. Așa se explică de ce a tergiversat nepermis din voră pînă în decembrie negocierile Acordului cu FMI, de ce a încheiat Memorandumul străduindu-se însă din rîspuțeri să nu-l introducă în Parlament, spre a nu obliga arca susținător de stînga să spună în clar "da" sau "ha" reformei implicate, și de ce Memorandumul a ajuns abia către mijlocul lui februarie în Parlament.

Această experiență oferă un mesaj dezolant pentru viitor: hătînd acum toba reformei și adoptînd cîteva măsuri din cele prevăzute în Memorandum, Puterea va încerea deblocarea finanțării externe, după care probabil va imagina un scenariu de acoperire pentru abocieră "zicem că ei și facem ca noi".

Aprobarea Memorandumului - o biată hotărîre neangajantă

Decîzînd în cele din urmă să aprobe Memorandumul ca preț al păstrării integrale a pierghișilor de decizie, să nu ne închipim cumva că Puterea este autumat și hotărîtă să întreprindă reforma. Nu există nici un indiciu că actualul arc de stînga ar fi înțeles într-adevăr marile comandamente naționale ale României, a cărui supraviețuire depinde în mod hotărîtor și de capacitatea de a rezista în necrutătoarea competiție economică internațională de la sfîrșitul secolului XX. Și fără o reformă serioasă în economia reală - nu doar în vorbe sau pe hîrtie și nu doar de dragul FMI sau al oricui altuia, ci din convingere intimă -, perspectiva nu poate fi de-

cit periferizarea și mai accentuată, cu inevitabila sa consecință: sărăcia.

Reforma este deocamdată doar pe hîrtie. Și tot numai un petec de hîrtie este și aprobarea Memorandumului (și deci a reformei implicate) în Parlament. Este vorba de o biată hotărîre neangajantă. Și nu de o lege. Deși în România și legile se respectă numai cînd se vrea. Dar tocmai caracterul doar formal angajant al procedurii prin care s-a făcut aprobarea - și la care s-a apelat în întîmplător - a fost cel care a înlesnit asocierea în Memorandum a întregului arc de stînga și solidaritatea manifestată de segmentul declarat socialist al acestui arc. Mai greu va fi însă cu legile specifice, care desurg din Memorandum, legi implicînd înfățișarea disciplinei financiare, accentuarea și reformarea impozitării întreprinderilor de stat, precum și lichidarea unităților industriale în caz de faliment financiar. Și trecerea prin Parlament a acestor legi nu reprezintă doar primul test sau primă fază. Ar fi doar începutul sau prealabilul unui demaraj al reformei în economia reală. Care va implica dureri economice și sociale. Este o poveste că aceste dureri ar putea fi evitate. Orice încercare de a le amîni - și nu numai de a le face introcitiva mai suportabile - va împinge totul, din și pînă acum, într-un cerc vicios. Aceleași în care ne invităm de peste trei ani, de cînd în principiu a început reforma. Pentru că, pe lîngă determinările ideologice (precum încredințarea în menținerea structurilor comuniste și ciutarea unei luzorii "câi a treia" care să evite capitalismul în ciuda eșecului dovedit al socialismului), tocmai preocuparea de intelec, dar prost înțelensă, pentru "consecințele sociale" a stat la baza jumătăților de măsură pe calea reformei. Blocarea din aceste motive a reformei din economia reală a dus într-o fundătură, a cărei unică ieșire este întoarcerea feței tot către reformă, dar, din păcate, la costuri economice și sociale mai mari. Alte și alte amînări nu vor face decît să le amplifice. Nu există alternativă la acceptarea acestor sacrificii. Care nu pot fi însă pretinse populației de către un guvern reprezentînd doar jumătate din electorat. Și nu vor fi acceptate de populație din partea unui guvern care reprezintă jumătate din electorat. Cu orice determinare și cu orice capacitate în aplicarea reformei, aceasta rîschă - în condițiile perpetuării formulei actuale de guvernare - să ezeze chiar și înainte de a porni efectiv.

EDITURA OLIMP

PRESEDINTE DIRECTOR GENERAL: VLAD ALEXANDRU GRIGORE
Str. Hagii Maria Mosc nr. 6; tel.: 658.54.18, fax: 311.09.25

DIRECTOR: DOINA MURICARIU
Piata Presii Libere nr. 1, tel.: 617.60.10/1002, 1606.2131

Corp Central, Ministerul Culturii, et. IV și VI
Editura Olimp prezintă în premieră națională, în colecția Bestseller, romanul

O DATA NU E DE AJUNS
al cunoscutei scriitoare americane
JACQUELINE SUSANN

O DATA NU E DE AJUNS este unul dintre cele mai profunde și dramatice portrete ale femeii moderne, iar JACQUELINE SUSANN, autoarea celebrului roman Valley of the Dolls (Valea păpușilor), o mare prozatoare a sufletului omenesc.

Cititorul descoperă o temă cu o veche tradiție în artă și în literatură, întîlnind totodată frămîntările unei lumi moderne, în dragostea obsesivă, aproape maladivă, a unei fiice pentru tatăl ei, Complexul lui Oedip, cum l-a numit psihanaliza. January Wayne e chiar îndrăgostită de... Mike Wayne, tatăl care o adora, mimînd-o meru "singura lui iubire". Celebrul Mike Wayne, producătorul altor filme și spectacole de mare succes, un răsfăț al femeilor pe care, la rîndul ei, le răsfăță, dar, mai presus de toate, un jucător care mizează totul pe-o singură carte, fie ea chiar fericirea fiicei lui.

FRANCIS & TAYLOR

O data nu e de ajuns

MARTI 8 FEBRUARIE

● **PDSR își asumă consecințele Memorandumului**
PDSR înțelege să-și asume în mod conștient aspectele ce constituie cele două laturi ale Memorandumului cu FMI: necesitatea realizării împrumutului în condiții echilibrate, respectiv măsurile drastice impuse în vederea accelerării reformei. Președintele partidului de guvernământ, Ovidiu Gherman, apreciază că se poate ajunge la o eventuală coaliție cu Opoziția numai dacă "stabilim principiile fundamentale ale unei colaborări în plan politic" și "dacă avem un program politic comun".

● **PL '93 acceptă condiționat negocieri cu PDSR**
"Nu ni s-a agram adoptarea în Parlament a Memorandumului cu FMI deoarece astfel Guvernul fugе de răspundere", consideră liderii PL '93. În plus, Memorandumul ar trebui renegociat doar dacă ar exista alt guvern, bazat pe o nouă majoritate parlamentară. Horia Rusu, președintele partidului, a mai arătat că PL '93 va negocia cu PDSR numai dacă partidul de guvernământ va renunța la discuțiile cu PRM, PSM, PUNR și numai dacă baza negocierilor o va constitui programul anticriză al CDR.

● **BNS se adresează Parlamentului**
Blocul Național Sindical a adresat o scrisoare deschisă Parlamentului, în care apreciază că Memorandumul cu FMI reprezintă o șansă pe care România nu are dreptul să o piardă. Dacă Memorandumul se va constitui în program de guvernare, BNS solicită ca acesta să fie completat cu un program de protecție socială.

● **Memorandumul a fost adoptat de deputați**
După 10 ore de dezbateri, Camera Deputaților și-a dat girul, cerut de conducerea FMI, cu privire la textul Memorandumului convenit cu Executivul român. Au votat pentru 173 deputați (într-o calitate guvernamentală), împotriva 32 deputați (PL '93 și UDMR) și s-au abținut 79 de parlamentari (PNTCD, PSDR, PER, PD).

MIERCURI 9 FEBRUARIE

● **"Parlamentul trebuie să aprobe Memorandumul"**
Printr-o declarație de presă, reprezentantul rezident în România al FMI, Joshua Green, a subliniat necesitatea ca Parlamentul României să aprobe Memorandumul cu FMI. "Lucrul acesta este cerut pentru a asigura FMI că politicile convenite cu Guvernul român se bucură de sprijinul necesar".

● **PDAR acuză PROPACT**
Agricultura mai are încă multe probleme de soluționat, consideră liderii PDAR. Partidul "neobișnuit agrar" din România se pronunță în cadrul dialogului pentagonal pentru elaborarea unui pact politic și o echipă guvernamentală remaniată. Totodată, PDAR a acuzat PROPACT că dorește să distrugă ultimele unități agricole performante din țară.

● **Virgil Măgureanu la Senat**
Convocat de către Comisia de control a activității SRI, Virgil Măgureanu i s-a cerut să verifice acuzațiile aduse în "România Mare" demnitarilor acuzată de spionaj. S-a mai discutat despre recentele contacte ale directorului SRI de la Moscova, Berlin, precum și motivele înlocuirii unor șefi de filiale județene ale SRI.

● **Nicolae Spirou nu răspunde acuzațiilor**
Ministrul Apărării, Nicolae Spirou, a declarat că nu dorește să-l înfrască pe C.V. Tudor în justiție, ca răspuns la gravele afirmații ale acestuia. În schimb, s-a adresat premierului Văcăroiu, care a promis o poziție oficială a Guvernului. Au fost prezentate și realizările anului 1993: armata a fost înzestrată cu 74% din necesar; s-au realizat 35 de acțiuni pe relația NATO și s-au semnat 7 acorduri de colaborare.

Liderii sindicali Miron Mîtreu, Victor Ciurbea și Bogdan Hossu vor face demersuri pentru constituirea unui guvern de coaliție între PDSR și CDR

● **Senatul susține Memorandumul**
Senatul a adoptat cu 74 voturi pentru, 16 voturi împotriva și 34 de abțineri o hotărîre de susținere a Memorandumului privind politica economică a Guvernului pe 1994-1995 convenit cu FMI.

● **Cenzură la TVR**
Într-o scrisoare deschisă, Dumitru Iuga, președintele SRTVR, îl acuză pe Dumitru Popa, directorul general al ICTV, de "perpetuare a cenzurii asupra filmului «Punct de ruptură», realizat de George Borcescu". Dumitru Popa a refuzat în repetate rânduri difuzarea acestui film ca urmare a intervenției personale a d-lui Ovidiu Gherman.

JOI 10 FEBRUARIE

● **Se încearcă reabilitarea mișcării sindicale**
Confederația CNSLR-Frăția a decis să participe împreună cu Cartelul ALFA la greva din 28 februarie. Cei trei lideri sindicali, Miron Mîtreu, Victor Ciurbea și Bogdan Hossu, vor face demersuri pentru constituirea unui guvern de coaliție între PDSR și CDR.

● **"Traian Chebeleu ar trebui să ia atitudine"**
"Traian Chebeleu ar trebui să ia atitudine față de acuzațiile lui C.V. Tudor", a declarat dl. Nicolae Manolescu la conferința de presă a PAC. El a adăugat că este cu neputință ca reacția personalităților politice calomniate de liderul PRM să fie altă de slabă sau chiar să lipsească cu desăvîrșire.

● **Petre Roman împotriva formării unui guvern cu partide extremiste**
Petre Roman a atras atenția partidului de guvernământ că este momentul ca acesta să nu mai accepte susținerea din partea unor partide extremiste. Liderul PD a afirmat că în cazul formării unui guvern pentagonal, format din actuala coaliție majoritară, este posibil ca SUA să ne retragă clauza națiunii celei mai favorizate.

● **Comisia Decembrie '89 l-a audiat pe Marin Bărbulescu**
Comisia parlamentară de achetare a evenimentelor din decembrie '89 l-a audiat pe Marin Bărbulescu, fostul șef al Miliției Capitalei. La audiere, acesta a susținut că mîlțarizarea celor reținuți pe 21 decembrie a fost cauzată de infiltrarea trupelor de milițieni cu "persoane dubioase".

VINERI 11 FEBRUARIE

● **Asaltul Palatului CFR**
Mitingul autorizat al salariaților de la Atelierele "Grivița" a degenerat într-un atac asupra clădirii Ministerului Transporturilor. Aproximativ 3.000 de persoane au așteptat peste 6 ore pînă ce negocierile dintre liderii sindicali și conducerea SNCFR s-au finalizat cu deblocarea fondurilor necesare plății salariilor.

● **Valeriu Stoica părăsește PL '93**
Valeriu Stoica, membru al Comitetului Director al PL '93, și-a anunțat demisia din funcția pe care o deținea în partid, renunțînd totodată la calitatea de membru al PL '93. Astfel, dl. Stoica protestează împotriva declarației adoptate de Consiliul Național al partidului din 5 februarie prin care au fost întreprinse negocierile în vederea verificării liberale.

● **Clauza nu e condiționată de structura Guvernului**
Purtătorul de cuvînt al Președinției, Traian Chebeleu, a declarat că "nu ne sînt indiferente" diversele opinii care se fac auzite la Washington în legătură cu România, dar acordarea clauzei națiunii celei mai favorizate s-a făcut în anumite condiții, care nu depind de structura Guvernului. "Afirmăm că FMI este un succes personal al d-lor Mugur Iănescu și Mircea Coșea". Dl. Vasile a apreciat că actuala coaliție guvernamentală nu va putea realiza acest program și va fi nevoită să renunțe pe parcurs la unele puncte incluse în documentul semnat cu FMI.

mațiile unor lideri politici nu ar reprezenta pozițiile Administrației americane", a declarat dl. Chebeleu.

● **Conferința de presă a PSDR**
"Reducerea deficitului bugetar este o cerință expresivă a FMI", a afirmat Smaranda Dobrescu, deputat PSDR. În viziunea acestui partid, "relansarea economică ar trebui să se facă prin creșterea deficitului bugetar". Doamna Dobrescu consideră corecte toate celelalte proceduri ale Memorandumului, dar apreciază că ele nu vor putea fi aplicate în 18 luni, ci în 5 ani.

SÎMBĂȚĂ 12 FEBRUARIE

● **Sedința Consiliului Național al PNL-CD**
Principiile PNL-CD în vederea realizării uniunii liberale au în vedere realizarea unei alianțe politice la vîrf, crearea unui consiliu coordonator, păstrarea structurilor juridice ale partidelor pînă la organizarea unui congres de unificare, înțelegerea acordurilor atacuri pe toată durata cit va funcționa alianța liberală.

● **Dan Otulescu în Comitetul Director PL '93**
Conducerea PL '93 a hotărît numirea în Comitetul Director al partidului a d-lui Dan Otulescu, care va ocupa locul rămas vacant prin demisia d-lui Valeriu Stoica. Dan Otulescu este fost deputat politic, membru în Comitetul de conducere al AFDPH și vechi militant liberal.

LUNI 14 FEBRUARIE

● **Președintele Tudjman la București**
"România poate avea un rol într-o soluție a crizei din fosta Iugoslavie", a declarat la sosirea la București președintele Republicii Croația, Franjo Tudjman. Croația este interesată de relații cit mai bune cu țara noastră. Cu această ocazie s-a semnat Tratatul de bază dintre cele două țări, precum și acorduri de colaborare în domeniul transporturilor rutiere, al științei și tehnologiei.

● **La Senat, ministrul Apărării se apără**
La Sala Omnia, ședința Senatului a debutat cu interpelări adresate Executivului, prima fiind aceea că pe ordinea de zi nu este înscrisă nici una din legile complementare Memorandumului cu FMI. Tot acum, ministrul Apărării, Nicolae Spirou, a arătat că nu va da în judecată pe C.V. Tudor, deși toate afirmațiile acestuia sînt "răstălmăciri". În replică, senatorul PRM a declarat că a depus și va mai depune la Comisia pentru apărare documente care să-i susțină afirmațiile.

● **Traian Chebeleu îl răspunde lui C.V. Tudor**
"Prin atacurile sale irresponsible la adresa președinției României și a consilierilor săi, a uneia din instituțiile de bază ale statului - Armata - și a conducătorilor ei, a altor oficialități din stat, precum și prin atitudinile politice de intoleranță, antisemitism și xenofobie, străine spiritului poporului român, C.V. Tudor nu numai că pîngărește titlatura pe care o poartă partidul său și una din gazețele sale, ci aduce mari deservici interesele țării și capacitățile instituțiilor statului de a le apăra și promova", se arată într-o scrisoare a purtătorului de cuvînt al Președinției, Traian Chebeleu, ca replică la acuzațiile calomnioase ale lui C.V. Tudor.

● **PNTCD: Memorandumul e un succes al reformiștilor din Guvern**
Purtătorul de cuvînt al PNTCD, Radu Vasile, a declarat că încheierea Memorandumului între Guvern și FMI este "un succes personal al d-lor Mugur Iănescu și Mircea Coșea".

● **Minerii lui Coșea sînt în grevă**
Unitățile afiliate sindicatelor miniere Lignitul din Tîrgu-Jiu au intrat în grevă. Miron Cosma, liderul Confederației Sindicatelor Miniere din România, a arătat că principalul motiv al grevei îl constituie blocajul financiar. Octavian Partenie, împuternicitul Guvernului în relații cu sindicatele a declarat că pentru Rogia Lignitului nu mai există în prezent creștături în plata salariilor, a celorlalte drepturi sau a datoriei către buget.

● **Cartel ALFA va fi în grevă japoneză**
În urma ședinței Consiliului de Coordonare al Cartelului ALFA s-a stabilit ca această confederație sindicală să declanșeze o grevă japoneză între 16-25 februarie, urmînd ca între 28 februarie-1 martie să participe la o grevă generală alături de CNSLR-Frăția. Marș după-aminză, o delegație condusă de liderul Cartelului ALFA, Bogdan Hossu, a fost primită la Palatul Cotroceni, Președinției cerîndu-i-se o implicare politică pentru depășirea actualii crize, inclusiv prin schimbarea Guvernului.

Pagina realizată de
RALUCA SROE-BRUMARIU
și **MARIAN CHIRIAC**

pe scurt

MARTI 8 FEBRUARIE

● **PDSR își asumă consecințele Memorandumului**
PDSR înțelege să-și asume în mod conștient aspectele ce constituie rețea două laturi ale Memorandumului cu FMI: necesitatea realizării împrumutului în condiții echilibrate, respectiv măsurile drastice impuse în vederea accelerării reformei. Președintele partidului de guvernământ, Olivia Gherman, apreciază că se poate ajunge la o eventuală coalitie cu Opoziția numai dacă "stabilim principiile fundamentale ale unei colaborări în plan politic" și "dacă avem un program politic comun".

● **PL '93 acceptă condiționat negocieri cu PDSR**
"Nei nu agreăm adoptarea în Parlament a Memorandumului cu FMI deoarece astfel Guvernul fugă de răspundere", consideră liderii PL '93. În plus, Memorandumul ar trebui renegociat doar dacă ar exista alt guvern, bazat pe o nouă majoritate parlamentară. Horia Rusa, președintele partidului, a mai arătat că PL '93 va negocia cu PDSR numai dacă partidul de guvernământ va renunța la discuțiile cu PRM, PSM, PUNR și numai dacă baza negocierilor o va constitui programul anticriză al CDR.

● **BNS se adresează Parlamentului**
Blocul Național Sindical a adresat o scrisoare deschisă Parlamentului, în care apreciază că Memorandumul cu FMI reprezintă o șansă pe care România nu are dreptul să o piardă. Dacă Memorandumul se va constitui în program de guvernare, BNS solicită ca acesta să fie completat cu un program de protecție socială.

● **Memorandumul a fost adoptat de deputați**
După 10 ore de dezbateri, Camera Deputaților și-a dat girul cerut de conducerea FMI, cu privire la textul Memorandumului convenit cu Executivul român. Au votat pentru 173 deputați (într-un număr egal de guvernamentală), împotriva 32 deputați (PL '93 și UDMR) și s-au abținut 79 de parlamentari (PNTCD, PSDR, PER, PD).

MIERCURI 9 FEBRUARIE

● **"Parlamentul trebuie să aprobe Memorandumul"**
Printr-o declarație de presă, reprezentantul rezident în România al FMI, Joshua Green, a subliniat necesitatea ca Parlamentul României să aprobe Memorandumul cu FMI. "Lucrul acesta este cerut pentru a asigura FMI că politicile convenite cu Guvernul român se bucură de sprijinul necesar".

● **PDAR acuză PROPACT**
Agricultura mai are încă multe probleme de soluționat, consideră liderii PDAR. Partidul "neoliberal agrar" din România se pronunță în cadrul dialogului pentagonal pentru elaborarea unui pact politic și o echipă guvernamentală remaniată. Totodată, PDAR a acuzat PROPACT că dorește să distrugă ultimele unități agricole performante din țară.

● **Virgil Măgureanu la Senat**
Convocat de către Comisia de control a activității SRI, lui Virgil Măgureanu i s-a cerut să verifice acuzațiile aduse în "România Mare" demnitarilor acuzat de spionaj. S-a mai discutat despre recentele contacte ale directorului SRI de la Moscova, Berlin, precum și motivele înlocuirii unor șefi de filiale județene ale SRI.

● **Nicolae Spirou nu răspunde acuzațiilor**
Ministrul Apărării, Nicolae Spirou, a declarat că nu dorește să-l trăsucă pe C.V. Tudor în justiție, ca răspuns la gravele afirmații ale acestuia. În schimb, s-a adresat premierului Văcăroiu, care a promis o poziție oficială a Guvernului. Au fost prezentate și realizările anului 1993: armata a fost înzestrată cu 74% din necesar; s-au realizat 35 de acțiuni pe relația NATO și s-au semnat 7 acorduri de colaborare.

● **Senatul susține Memorandumul**
Senatul a adoptat cu 74 voturi pentru, 16 voturi împotriva și 34 de abțineri o hotărâre de susținere a Memorandumului privind politica economică a Guvernului pe 1994-1995 convenit cu FMI.

● **Cenzură la TVR**
Într-o scrisoare deschisă, Dumitru Iuga, președintele SLRTVR, îl acuză pe Dumitru Popa, directorul general al RTV, de "perpetuare a cenzurii asupra filmului «Punct de ruptură», realizat de George Borcescu". Dumitru Popa a refuzat în repetate rânduri difuzarea acestui film ca urmare a intervenției personale a d-lui Olivia Gherman.

JOI 10 FEBRUARIE

● **Se încearcă reabilitarea mișcării sindicale**
Confederația CNSLR-Frăția a decis să participe împreună cu Cartelul ALFA la greva din 28 februarie. Cei trei lideri sindicali, Miron Mitrea, Victor Ciorbea și Bogdan Hossu, vor face demersuri pentru constituirea unui guvern de coalitie între PDSR și CDR.

● **"Traian Chebeleu ar trebui să ia atitudine"**
"Traian Chebeleu ar trebui să ia atitudine față de acuzațiile lui C.V. Tudor", a declarat dl. Nicolae Manolescu la conferința de presă a PAC. El a adăugat că este cu neputință ca reacția personalităților politice calomniate de liderul PRM să fie atât de slabă sau chiar să lipsească de desăvârșire.

● **Petre Roman împotriva formării unui guvern cu partide extremiste**

Petre Roman a atras atenția partidului de guvernământ că este momentul ca acesta să nu mai accepte susținerea din partea unor partide extremiste. Liderul PD a afirmat că în cazul formării unui guvern pentagonal, format din actuala coalitie majoritară, este posibil ca SUA să se retragă clauza națunii celei mai favorizate.

● **Comisia Decembrie '89 l-a audiat pe Marin Bărbulescu**
Comisia parlamentară de achetare a evenimentelor din decembrie '89 l-a audiat pe Marin Bărbulescu, fostul șef al Miliciei Capitalei. La audiere, acesta a susținut că maltratarea celor reținuți pe 21 decembrie a fost cauzată de infiltrarea trupelor de milițeni cu "persoane dubioase".

VINERI 11 FEBRUARIE

● **Asaltul Palatului CFR**
Mitingul autorizat al salariaților de la Atelierele "Grivița" a degenerat într-un atac asupra clădirii Ministerului Transporturilor. Aproximativ 3.000 de persoane au așteptat peste 6 ore până ce negocierile dintre liderii sindicali și conducerea SNCFR s-au finalizat cu deblocarea fondurilor necesare plății salariilor.

● **Valeriu Stoica părăsește PL '93**
Valeriu Stoica, membru al Comitetului Director al PL '93, și-a anunțat demisia din funcția pe care o deținea în partid, renunțând totodată în calitate de membru al PL '93. Astfel, dl. Stoica protestează împotriva declarației adoptate de Consiliul Național al partidului din 5 februarie prin care au fost introduse negocierile în vederea verificării libérale.

● **Clauza nu e condiționată de structura Guvernului**
Purtătorul de cuvânt al Președinției, Traian Chebeleu, a declarat că "nu ne simțim indiferente" diversele opinii care se fac auzite la Washington, în legătură cu România, dar acordarea clauzei națunii celei mai favorizate s-a făcut în anumite condiții, care nu depind de structura Guvernului. "Afir-

mațiile unor lideri politici nu ar reprezenta pozițiile Administrației americane", a declarat dl. Chebeleu.

● **Conferința de presă a PSDR**
"Reducerea deficitului bugetar este o cerință excesivă a FMI", a afirmat Smaranda Dobrescu, deputat PSDR. În viziunea acestui partid, "ralansarea economică ar trebui să se facă prin trecerea deficitului bugetar". Doamna Dobrescu consideră corecte toate celelalte proceduri ale Memorandumului, dar apreciază că ele nu vor putea fi aplicate în 18 luni, ci în 5 ani.

SÎMBĂȚĂ 12 FEBRUARIE

● **Sedința Consiliului Național al PNL-CD**
Principiile PNL-CD în vederea realizării uniunii liberale au în vedere realizarea unei alianțe politice la vîrf, crearea unui consiliu coordonator, păstrarea structurilor juridice ale partidelor pînă la organizarea unui congres de unificare, încetareaoricăr atacuri pe toată durata cit va funcționa alianța liberală.

● **Dan Otulescu în Comitetul Director PL '93**
Conducerea PL '93 a hotărît numirea în Comitetul Director al partidului a d-lui Dan Otulescu, care va ocupa locul rămas vacant prin demisia d-lui Valeriu Stoica. Dan Otulescu este fost deputat politic, membru în Comitetul de conducere al AFPDR și vechi militant liberal.

LUNI 14 FEBRUARIE

● **Președintele Tudjman la București**
"România poate avea un rol într-o soluție a crizei din fosta Iugoslavie", a declarat la sosirea la București președintele Republicii Croația, Franjo Tudjman. Croația este interesată de relații cit mai bune cu țara noastră. Cu această ocazie s-a semnat Tratatul de bază dintre cele două țări, precum și acorduri de colaborare în domeniul transporturilor rutiere, al științei și tehnologiei.

● **La Senat, ministrul Apărării se apără**
La Sala Omnia, ședința Senatului a debutat cu interpelări adresate Executivului, prima fiind aceea că pe ordinea de zi nu este înscrisă nici una din legile complementare Memorandumului cu FMI. Tot acum, ministrul Apărării, Nicolae Spirou, a arătat că nu îl va da în judecată pe C.V. Tudor, deși toate afirmațiile acestuia sînt "răstălmăciri". În replică, senatorul PRM a declarat că a depus și va mai depune la Comisia pentru apărare documente care să-i susțină afirmațiile.

● **Traian Chebeleu îi răspunde lui C.V. Tudor**
"Prin atacurile sale irresponsible la adresa președinției României și a consilierilor săi, a uneia din instituțiile de bază ale statului - Armata - și a conducătorilor ei, a altor oficialități din stat, precum și prin atitudinile politice de intoleranță, antisemitism și xenofobie, străine spiritului poporului român, C.V. Tudor nu numai că pingărește titlatura pe care o poartă partidul său și una din gazețele sale, ci aduce mari deservicii intereselor țării și capacității instituțiilor statului de a le apăra și promova", se arată într-o scrisoare a purtătorului de cuvînt al Președinției, Traian Chebeleu, ca replică la atacurile calomnioase ale lui C.V. Tudor.

● **PNTCD: Memorandumul e un succes al reformiștilor din Guvern**
Purtătorul de cuvînt al PNTCD, Radu Vasile, a declarat că încheierea Memorandumului între Guvern și FMI este "un succes personal al d-lor Mugur Iărescu și Mircea Coșea". Dl. Vasile a apreciat că actuala coalitie guvernamentală nu va putea realiza acest program și va fi nevoită să renunțe pe parcurs la unele puncte incluse în documentul semnat cu FMI.

● **Minerii lui Coșea sînt în grevă**
Unitățile afiliate sindicatelor miniere Lignitul din Tîrgu-Jiu au intrat în grevă. Miron Cosma, liderul Confederației Sindicatelor Miniere din România, a arătat că principalul motiv al grevei îl constituie blocajul financiar. Octavian Partenie, împuternicitul Guvernului în relații cu sindicatele a declarat că pentru Rogia Lignitului nu mai există în prezent greutăți în plata salariilor, a celorlalte drepturi sau a datoriei către buget.

● **Cartel ALFA va fi în grevă japoneză**
În urma ședinței Consiliului de Coordonare al Cartelului ALFA s-a stabilit ca această confederație sindicală să declanșeze o grevă japoneză între 16-25 februarie, urmînd ca între 28 februarie-1 martie să participe la o grevă generală alături de CNSLR-Frăția. Marș după-amiază, o delegație condusă de liderul Cartelului ALFA, Bogdan Hossu, a fost primită la Palatul Cotroceni, Președinției cerîndu-i-se o implicare politică pentru depășirea actualii crize, inclusiv prin schimbarea Guvernului.

Pagina realizată de
RALUCA SROE-BRUMARIU
și **MARIAN CHIRIAC**

Liderii sindicali Miron Mitrea, Victor Ciorbea și Bogdan Hossu vor face demersuri pentru constituirea unui guvern de coalitie între PDSR și CDR

HORATIU PEPINE

Politicianismul asumat

Un ziarist l-a întrebat pe dl. Florin Georgescu, ministrul Finanțelor, ce opinie are despre faptul că sprijinul parlamentar declarat pentru programul economic elaborat impresună cu experții FMI vine nu atât din partea grupărilor reformatoare, ci, dimpotrivă, din partea PRM și PSM. Crede că domnul Georgescu că sprijinul unor partide este de declarat împotriva liberalizării cursului de schimb, pentru întărirea privatizării, ca să numim doar două elemente mai importante, « de natură să accelereze reforma în România? »

Domnul ministru a răspuns fără ezitare că e prea puțin important ce declară liderii unor partide dacă, la urma urmelor, votează alături de Guvern. Dar omul dintre liderii acestor partide a insultat ziaristul, a atacat în ultimul timp cu virulență pe un membru mareșal al Cabinetului, pe domnul Spiroiu, ministrul Apărării. Domnul Georgescu a răspuns printr-o întrebare: "Cum definiți dvs. faptul că tocmii partidele care se declară în favoarea reformei și chiar explicit pentru aplicarea programului convenit cu FMI sfințesc prin a vota împotriva?". Intimidat de impetuozitatea ministrului, ziaristul a conecdat că ar fi vorba de o manevră politicianistă. Asta și dorește să audă domnul Georgescu, care a continuat: "De ce nu le dați atunci și celorlalți dreptul de a fi politicianiști?"

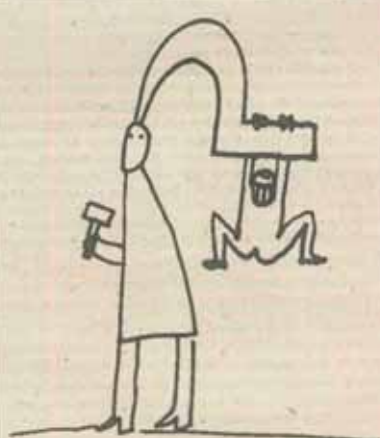
În discuția pe care am reprodus-o, și care nu a fost un interviu oficial, ci o conversație purtată în pauza ședinței de la Senat, se amintise și atacul fără precedent pe care Corneliu Vadim Tudor l-a îndreptat împotriva purtătorului de cuvânt al Președinției. Un atac de o vulgaritate care nu poate scuza lipsa oricărei reacții nu numai din partea celui direct vizat, dar și din partea președintelui. Domnul Traian Chebeleu este persoana prin vocea căreia domnul președinte Iliescu se adresează opiniei publice interne și internaționale și reputația acestuia atinge direct imaginea publică a institutiei. Să mai adăugăm numai faptul că domnul Florin Georgescu a evitat să formuleze vreo apreciere despre acest episod, lăsând doar să se înțeleagă că e o chestiune care nu-l privește, ca și cum ar fi vorba de o ceartă de familie, care, iată, a sfințit prin a răzbate în public. În orice caz, că ar fi vorba de o chestiune care nu are nimic comun cu întâmplările politice majore, cele care decid asupra reformei economice și asupra orientării României către lumea occidentală.

Nu-i vom face reforma, a mai spus ministrul, și le vom dovedi (adică Opoziției și tuturor celor ce își

arogă aere de superioritate) că sintem cei mai buni. Iar acest NOI pare să includă și pe Corneliu Vadim Tudor și pe toți care, pe față sau doar prin tăceri complice, sînt solidari cu senatorul PRM.

Am reprodus această conversație neoficială, umplînd spațiile albe cu ceea ce a fost numai sugerat, deoarece ea este mai instructivă decît oricare interviu oficial sau discurs politic exprimat în cadre bine formalizate, și sinceritate a conversației spontane care derivalina atitudinii de obicei disimulate.

Ce anume se disimulează de obicei? De regulă, firele care leagă partidul de guvernământ și pe membrii cabinetului Văcăroiu de vechii cercuri organizașite, în speța de Partidul România Mare, sînt ascunse prin postulara unei crize politice care aşază Guvernul în situația de a accepta sprijinul oricui, al celor care îl oferă în ciuda tuturor diferențelor explișite. În subsidiar, iar uneori explicit, se afirmă că vinovată de această criză e Opoziția, care dorește reforma, dar numai cu condiția de a fi la guvernare. Rezultatele votului de săptămîna trecută din cele două Camere ale Parlamentului oferă Guvernului și partidului care-l gîzează suficient material propagandistic. Într-adevăr, Opoziția a refuzat să voteze declarația de sprijin a Memorandumului cu FMI. Nu e nevoie de o mare clarviziune pentru a anticipa care vor fi răspunsurile oficia-

Perju

lilor noștri la toate reproșurile occidentale. Ba mai mult, chiar pare o victorie a celor care au asigurat mediile politice și financiare internaționale că actuala coaliție guvernamentală e aptă să sprijine un program eficient de reformă economică.

Deocamdată inițiativa alestării unui guvern de coaliție cu toate partidele coaliției, eveniment anunțat a se produce pînă la 1 martie, e paralizată de reacțiile occidentale și mai cu seamă americane. În cadrul Legislativului Statelor Unite se vorbește chiar de retragerea clauzei națiunii celei mai favorizate pentru România în cazul în care acest guvern cu partidele considerate extremiste va deveni realitate. Atita numai că reacțiile lumii la întâmplările politice de la noi, cu toate că sînt formulate cu cea mai mare claritate, ajung aici cumva diminuate, învăluite într-un fel de ceață care le atenuează impactul și le face să pară de-a dreptul fantomatice. Oficialii noștri, care sînt destinatarii direcți ai acestor mesaje, se fac că nu înțeleg bine și le retransmit opiniei publice într-o formă relativizată. Ar fi vorba numai de niște opinii oarecare, de circumstanță, și care pot fi al oarecui ignorate sau chiar modificate de cursul întâmplărilor. E util să amintim aici cuvintele domnului Năstase, care, întrebant cum apreciază reacțiile occidentale la un guvern de coaliție cu PSM, PRM și PUNR, a răspuns că opiniile occidentale evoluează și că, la urma urmelor, important este ca acest ipoteză, deocamdată, guvern să aibă propuneri practice acceptabile. O persoană care ne vizitează frecvent țara, și care e mai mult decît avizată asupra problemelor românești, făcînd de curînd observația că România pare o realitate cu totul deosebită. Odată ajuns aici, și după ce au trecut cîteva zile de adaptare, ești absorbit cu totul de întâmplările de aici și îți pur și simplu că mai există și o altă lume. O lume captivantă prin spectaculosul ei, dar, în orice caz, care pare guvernată de alte reguli decît lumea occidentală. Ministrul Finanțelor, ca să ne întorcîm la conversația transcrisă mai sus, declara cu aceeași ocazie că, în ciuda tuturor aparențelor, România e orientată fără doar și poate către lumea occidentală. Pentru cine gîndește normal, această afirmație e greu de înțeles. Ultimul act politic care ar confirma această orientare a României este declarația de sprijin al Memorandumului, dar declarația este semnată nu doar de PDSR, ci și de cei care e-au declarat rîtos împotriva privatizării, împotriva lichidării întreprinderilor falimentare și de acei care aruncă asupra unui ministru cunoscut pentru orientarea sa prooccidentală acuzații de o mare gravitate. Toate acestea sînt doar expresii ale politicianismului, care să ne asigure un ministru, ale politicianismului care, în aceeași viziune, nu e decît expresia tolerabilă a exercițiului puterii.

EDITURA NEMIRA • EDITURA NEMIRA •

Director general VALENTIN NICOLAU
Redactor-șef VLAD T. POPESCU
Drepturi de autor - EMIL HARBULESCU
C.P. 36-38 București, fax: 781.72.51; tel.: 065.87.95

Dănat Ungureanu - AȘTEPTÎND ÎN GHERMANA

"Prea mult aur. Prea mult oxigen. Prea multe dosuri rozalii și mătăsoase, puțin a parfum de un autar miligramat. Uită-te unde xrei în jur! Industria? Miseric, rahat, abrutizare. Ghermana? Un coșmar. Nu, nu este nici o scăpare, nici mîscar pentru lumile nomade din afara orașului, acolo unde singura lege este -trăiește după plăcui inimii-.

Așteptîndu-și mintuirsu într-o lume a viitorului, obsedată de sex și violență, de muzică rock și agnate aurizitoare, evadarea lui Yablonski este tot mai dificilă. Masele sînt abrutizate și manipulate din umbră, iar Ghermana este un purgatoriu fără sfîrșit."

Willard Flemming - ARNOLD SCHWARZENEGGER
Povestea unei vicii cu în povești

"La Hollywood mi-au înșurat o grîmadă de motive pentru care nu puteam să reușesc: aveam accent german, un fizic prea special, un nume prea lung. Toate astea urmau, chipurile, să-mi facă afirmarea foarte dificilă.

Poți să te impui în lumea filmului și fără să cîștigi neapărat premiul Oscar. Poți să te impui ca actorul cel mai bine plătit. Sau ca interpretul cel mai bine plătit pentru un anumit rol. Sau ca acela căruia îi revine cea mai mare parte din reșeta filmelor pe care le face. Poți fi regele industriei filmului sau regele box-office-ului din lumea întreagă. Cît despre mine, eu sînt un produs al mesajului personajelor mele, care nu fac decît să spună mereu: -Fii tare! Fii puternic! Fii atât de inteligent încît să nu te bîni decît pe tine însuși pentru a-ți salva viața!"

EDITURA UNIVERSAL DALSU

Vladimir Nabokov - Lolita
traducere din limba engleză de Horia Popescu

Critica literară americană vorbește despre Lolita ca despre unul dintre cele mai importante romane moderne, de la Joyce încoaec. Scris în 1955, el a fost multă vreme interzis în Statele Unite, în urma intervenției energice a unor "societați pentru apărarea moralității publice".

Scris într-un stil viu, plin de haz, romanul e un amestec de farsă și de dramatism, în care spionajele erotice - care au făcut obiectul protestului puritanilor - sînt descrise cu un excepțional simț poetic, cu umor, cîteodată cu accente dramatice.

O acțiune antrenantă, concentrată în jurul poveștii de dragoste dintre un emigrant european, aflat în pragul bătrîneții, și o adolescentă americană, foarte precoce în unele privințe, rămîniind, în altele, un copil care se miră de toate cîte i se înfișează într-o lume complăcită pe care ea caută să și-o explice și să i se adapteze.

"Cel mai celebru roman american al ultimei jumătăți de secol", cum l-a definit critica, a avut, de la prima apariție pînă în 1992, nu mai puțin de 80 de ediții în Statele Unite, în Marea Britanie, în Franța,

ANDREI CORNEA

Se convertesc oare comuniștii la capitalism?

O analiză a lui Josef Darski

"Există oare o alternativă politică în fața comuniștilor?" - se întreba Josef Darski într-un articol publicat în numerele 202 și 205 ale lui "22". Răspunsul său era dublu paradoxal: dintre cele trei forțe politice apărute în țările ex-comuniste, descrise de el - post-comuniști, centristi (desprinși din fosta nomenclatură) și anti-comuniști (proveniți din vechii disidenți), ultimul tind să fie cei mai slabi. Cu toate acestea, revenirea la comunismul "pur și dur" ar fi cu totul improbabilă, iar evoluția spre capitalism inevitabilă. Fie și sub o "formă specifică, degenerată" - scrie Darski - "capitalismul este clădit în Europa de Est cu voia comuniștilor". În esență, comuniștii au acaparat sau sunt pe cale să acapareze puterea economică. Ei s-au convertit la capitalism, chiar dacă în un capitalism de tip mafiot sau latino-american. Prin manipulare și propagandă, adăugate noli lor forțe economice, și și-ar asigura o putere impozantă și stabilă în noile societăți.

Punctul de vedere al lui Darski, aparent plauzibil și rațional, pătrund în viața la fel ca și răsună dinaintea unei ineluctabile fatalități, a fost acceptat de Nicolae Manolescu într-un editorial din "România literară" și într-un interviu în "22". El a fost respins în schimb de Tia Șerbanescu ("22" nr. 208), în numele mai ales al moralei și al curajului de a nu consimți la rău, oricât de "realist" s-ar înfățișa consimțirea în aparență. A-i vedea în genere pe anti-comuniști ca "nașteri cu o mentalitate primitivă, niște dogmatici, incapabili să analizeze actualele procese politice și economice" - cum susține Darski - i se pare Tia Șerbanescu inacceptabil.

În ceea ce mă privește, cred că două sînt punctele tezei lui Darski ce se cer examinate: a. dacă sistemul prezent actualmente în România, Bulgaria, Ucraina sau Rusia (mai degrabă decît cel din Polonia sau Ungaria) se află realmente pe drumul capitalismului, fie acesta oricît de "degenerat", b. dacă sistemul respectiv tinde să fie stabil cel puțin pe un termen relativ mai lung, ceea ce, dacă nu ar recomanda, măcar ar justifica resemnarea stoică dinaintea afirmării sale.

Directocrația nu înseamnă capitalism

Spre a putea vorbi despre capitalism, indiferent de specie, cred că cel puțin două condiții sînt necesare: 1) să existe o proprietate privată importantă, autonomă și bine definită; 2) gestiunea economică să fie supusă unor restricții financiare riguroase, așa cum a arătat Janos Kornai. Or, la noi, dar și în alte țări din zonă, nu numai că aceste condiții nu sînt îndeplinite, dar tendința de a nu fi respectate pare deja a se fi cronicizat și sistematizat. Cu ce fel de sistem avem atunci de a face?

Sînt de acord cu Darski că sistemul comunist, bazat pe centralism și planificare totală a luat sfîrșit și că probabilitatea revenirii sale în formele clasice este foarte mică. Și totuși, spre deosebire de analistul polonez, eu nu cred că a nu fi respectate pare deja a se fi cronicizat și sistematizat. Cu ce fel de sistem avem atunci de a face?

Sub aspect economic, directocrația presupune dețineră în același mîini a administrației întreprinderilor de stat și a celei a unor firme private. Sectorul de stat este astfel folosit drept sursă de aprovizionare, de materii prime, de facilități de tot felul pentru un sector privat parazitărilor sau semi-parazitărilor, prin intermediul căruiu însă se obțin venituri considerabile. (Există, desigur, deja și un sector privat independent, dar nu la acesta mă refer aici.) Direct sau prin intermediul propriilor familii, al rudelor etc., o mulțime de directori, de birocrati din sectorul de stat dețin firme ori acțiuni în sectorul privat, în același domeniu de activitate sau în domenii complementare, fiind adesea la originea unei extinse concurențe neolale. În același timp, prin faptul că reprezintă interesele statului în economie, ei au reușit să strînească administrația departamentală, cu

ministerele, ori cu administrația locală. Prin urmare, directocrația presupune un trionf: pe de o parte, o asociere, chiar o indistinție veștă între proprietatea publică și cea particulară și, pe de altă parte, protecția statului prin intermediul cointeresării economice a unor funcționari publici importanți. Se vede de aici că proprietatea privată, sau cel puțin un important sector al ei, nu este autonomă - așa cum ar trebui să fie în capitalism și nici nu tinde, din proprie inițiativă, să devină astfel. De asemenea, în împrejurarea amintitului transfer de resurse din sectorul public în cel particular, gestiunea societăților de stat nu se poate supune restricțiilor financiare rigide. Nici una dintre condițiile minimale ale capitalismului nu este, deci, îndeplinită de directocrație și nici nu pare că ea ar dori sau ar putea să le îndeplinească.

Ieșirea din ilegalitate a "societății negre"

Originea directocrației și a puterii acesteia trebuie căutată în expansiunea și legitimarea post-comuniste ale economiei paralele și ale agenților acesteia din epoca comunistă, economii paralele la care se referă pe larg alții A. Besançon în *Anatomia unui spectru*, cit și, pentru cazul românesc, Bernard Paquetteau. Slăbiciunea societății civile românești, enorma dezvoltare a rețelelor de influență subterane și paralele, la care participau și activiști de partid și membri ai Securității, pe lângă funcționari, directori, specialiști etc. - dezvoltare datorată în foarte mare măsură reacției compensatorii la radicalismul ideologic oficial de dinainte de 1990 - au contribuit din plin la ascensiunea post-decembristă a directocrației. S-ar putea spune că, după decembrie 1989, economia paralelă împreună cu societatea "neagră" care o susține decenii la rînd au ieșit din ilegalitate. Dar, după o serie de tribulații, de abia anul 1993 reprezintă momentul afirmării deplină a acestei noi clase, iar guvernarea Văcăroiu îi exprimă cu pregnanță interesele fundamentale.

Difficultățile actuale sint caracteristici de sistem

Esenta directocrației se regăsește în ambivalența intereselor ei economice fundamentale: pe de o parte, ea trebuie să promoveze interesele structurilor statizate, deoarece în absența unui sector de stat important, ea nu are de unde dispune de resurse pentru transfer în domeniul privat. Pe de altă parte, ea susține în anumite limite privatizarea, deoarece totala anemiere a sectorului privat ar confrunța-o cu un infarct al veniturilor. Or, de cele mai multe ori puțin rentabilă structural, în plus pătăbită de administrația și directocrația în folosul firmelor personale, societățile de stat ar înregistra un colaps în scurtă vreme, dacă directocrația nu ar interveni radical, spre a le menține în viață. Această operație s-a făcut și se face cel puțin prin două mecanisme financiare esențiale: menținerea cursului valutar dublu și practica dobînzilor real negative, ceea ce înseamnă o subvenționare mascată a întreprinderilor de stat.

Pe de altă parte, încetinirea procesului legislativ, mai cu seamă în domeniul economicului, devine de înțeles: o legislație economică și fiscală riguroasă ar stopa sau ar îngreuna mult procesele directocrate de a utiliza facilitățile sectorului public în folosul unor firme private aflate la dispoziția directorilor. De asemenea, poate fi explicată astfel nu doar prezența endemică și structurală a corupției, dar și înțeles răspunsul total anemic dat de autorități acestui fenomen. În absența corupției funcționarilor de stat, principalele mecanisme directocrate - transferarea lăcită a fondurilor și a resurselor în domeniul privat, susținerea artificială a sectorului de stat neproductiv - s-ar bloca în scurtă vreme. Consecința economică a tuturor acestora a fost, firește, o inflație de peste 300%, un mare deficit bugetar și astronomicul blocaj financiar de peste 4.000 de miliarde de lei. Trebuie observat că aceste "neajunsuri" nu se datorează inerentelor probleme puse de tranziția spre capitalism, așa cum se susține de către oficialități (cu care Darski tinde să fie de acord), ci sînt produsul stopării tranziției în faza directocrată, ceea ce transformă amintitele neajunsuri din incidente de parcurs în caracteristici de sistem.

Cred că am arătat de ce sistemul actual din România nu mi se pare nici capitalist în sine, nici tinzînd de la sine către acest sistem. Mai mult, susțin că acest sistem, în pofida triumfului pur politic de moment, nu oferă etuși de puțin garanția solidității și a stabilității.

Ipcrozia obligatorie

Opoziția structurală dintre economia privată și cea de stat pe care directocrația se străduie să înșină laolaltă sub o autoritate unitară, spre a beneficia de avantajele ambelelor, conferă caracterul contradictoriu, ambivalent al politicilor adoptate, de unde provine o slăbiciune inerentă a regimului actual.

Spre exemplu, directocrația va promova, pe de o parte, naționalismul economic și politic. O integrare solidă și reală în structurile europene ar duce la dispariția acestei clase. Într-adevăr, întoarcerea ar duce la absorbția economiei românești în sistemul pieței libere europene, la o predominanță a capitalului privat, la generalizarea unor metode de management economic capitaliste, ustile principiilor directocratice. Totuși, o anumită deschidere către exterior și în special către capitalul străin este inevitabilă și aceasta, mi se pare, sînt două motive principale. Mai întâi, curele deficit bugetar pe care se bazează economia directocrată presupune recursul la surse de finanțare externe. Apoi, sectorul privat al economiei directocratice nu se poate dezvolta corect și produce venituri fără o colaborare sensibilă a capitalului străin. Consecința este că economia directocrată este dependentă în mod cronic și structural de ajutorul financiar occidental, în timp ce directocrația practică discursul naționalist, ostil Occidentului. Ipcrozia și dublul limbaj devin vice obligatorii ale regimului directocrat, ceea ce nu poate conduce decît la prăbușirea credibilității internaționale a țării, în pofida tuturor eforturilor contrare.

Resemnarea stoică este irațională

Dominația directocrației se lovește în consecință de mari dificultăți: cea dintîi este că, funcționînd inflaționist și producînd blocaje financiare, ea nu reușește să asigure o economie prosperă, pe care nu va fi niciodată în stare să le ramburseze, economia directocrată se prăbușește. Aceasta impune, în plus, o orientare insuportabilă pentru versantul naționalist al directocrației, de unde conflicte interne în sinul guvernărilor. Apoi, accentul pus pe solidaritatea de clasă, de clan conduce treptat la scăderea calitativă a competenței managerilor și în general a politicienilor, care tind să acumuleze erori. Corupția structurală și aspectul de lume interlopă legalizată pe care adesea îl în dominația directocrației o fac tot mai antipatizată și lipsită de o legitimare morală.

Cred, așadar, că J. Darski nu are dreptate în analiza sa "Tranziția" în România (dar nu numai aici) nu a condus la un embrion de capitalism produs de "post-comuniști" și de "centristi", ci la dominația "directocrației", dezvoltată din fostul sector "negru" al economiei socialiste. Darski a observat unele caracteristici mafioate ale regimurilor din Europa de Est, dar, după opinia mea, el nu a apreciat corect semnificația acestor practici, tinzînd să le vadă mai curînd ca pe niște "accidente de parcurs". Fostii comuniști nu s-au convertit la capitalism, ci și-au legalizat mai vechile procedee și activități. Ei nu au schimbat puterea politică pe cea economică, ci au adaptat suprastructura politică democratică la o putere economică pe care au avut-o întotdeauna. Anti-comuniștii, în măsura în care ei doresc un regim capitalist și o societate deschisă, sînt justificat să se opună acestui regim și aceasta nu doar din considerente morale. Directocrația nu anuntă capitalismul pe care nici nu-l dorește, nici nu-l poate realiza. Ea tinde să edifice o economie și chiar o societate diferite structural nu doar de socialism, dar și de capitalism. Este o economie profund parazită, creatoare de inflație și blocaje, plină de confuzii și de conflicte acute, incapabilă să asigure prosperitatea unei națiuni. Și cum ar putea fi altfel? Directocrația este mutantul vechii lumi interlope, mutant ce, în condiții ecologice avantajoase, a proliferat nestăvilă.

Dominația directocrată este sortită eșecului mai devreme sau mai tîrziu. Singura întrebare cu adevărat gravă este dacă existau-ul directocrației se va înfăptui paucic, pe cale democratică, sau prin violență și forme convulsive de agonie. Oricum ar fi însă, resemnarea stoică implicată de teoria lui Josef Darski mi se pare nu doar inacceptabilă moral, dar și, pragmatic vorbind, irațională.

Fiecare zi pentru Sarajevo ⑦

In cadrul actiunii "Fiecare zi pentru Sarajevo", la sfirsitul lunii februarie, din partea revistei "22", la Sarajevo va merge MARIAN CHIRIAC.

SAMO KOBENTER, "Der Standard", Austria

Sarajevo este pretutindeni

Războiul din Bosnia a estompat da o manieră bizară noțiunea timpului și a spațiului. Când va Sarajevo era "Borovcaja", hașorul. Un loc al afacerilor și al vieții sociale în cafenele, în futa mascheilor, în prăvăliile cu încăperi de lemn.

Astăzi Sarajevo este la Viena, în sectorul gase. Aici Edin și Edina locuiesc la părinții lor adoptivi austrieci. Părinții lor adevărați au rămas în Bosnia. Tatăl lor făcea la teatrul din Sarajevo, dar acum luptă în rândurile armatei bosniace. Mama lor locuiește în oraș, separată de soț și de copii. Edin și Edina i-au scris tatălui lor o scrisoare, care va fi expediată în Sarajevo împreună cu ceva bani, alimente și țigări. Pentru acești copii, cea mai importantă este scrisoarea.

Sarajevo este la Zagreb, în fața sediului principal al FORPRONU, unde se eliberează acreditări pentru persoanele care călătoresc în Bosnia. Clădirea este înconjurată de un zid de cărămidă lung de un kilometru. Pe fiecare cărămidă stă înscris cu vopsea albă numele unui erou mort în război: Marko, Mateo, Tomo - nume comune. În unele locuri zidul ajunge până la brâu, în altele depășește înălțimea pieptului. Pe muchia zidului sînt depuse luminări, buchete de flori și mici coroane. Monumentul este derizoriu la comparație cu cel de marmură neagră de la Washington, care reamintește cu mare pompă numele celor morți în războiul din Vietnam. Aici ploaia a început deja să ștergă numele de pe cărămizile roșii, iar zidul continuă să crească trist și înfricoșător. Intr-un afiș lipit pe un perete al clădirii FORPRONU se aduc mulțumiri statelor care au recomandat Croația și se cer noi subvenții pentru a-i ajuta pe refugiați să se întoarcă acasă. Locurile de coșmar ale Croației - Vukovar, Borovo Selo, Baranja, Kostajnica - se detașează cu litere de-o șchiopă dintre numele înscrise pe cărămizi.

Sarajevo este și în avionul care se îndreaptă din Zagreb către Roma, ultima esalon înainte bazei de tranzit instalate de ONU la Ancona-Falconara. În acest avion se află și Jim Craig. E foto-reporter și are fotografii ale celor trei ziaristi italieni uciși la Mostar de un obuz al forțelor croate din Bosnia. Jim povestește că ziaristi se dușeseră împreună cu Zlatko, un băiat de 14 ani, în curtea unui imobil din cartierul musulman, unde aveau binișii mai bună pentru filmări. Obuzul pur și simplu i-a sfărțiat. Când a ajuns el, unul dintre ei părea că mai trăiește, resemat de un zid cu în stare de șoc. Abia cînd l-a apucat de umeri și-a dat seama că murise. Jurnaliștii italieni lo explodaseră măruntaiele. Jim crede că fotografiile făcute de el valorează peste 6000 dolari. Decît să le vîndă, așa cum i se propusese inițial, cu 800 dolari, se gîndea că mai bine le-ar arde. Dar știe că prețul va mai urea, fiindcă deja a fost invitat de televiziunea din Roma, ca marior ocular al evenimentelor. Zlatko, de altfel, a scăpat fără nici o zgîrțitură.

Sarajevo mai este și în Ancona-Falconara, pe ecranele televiziunilor din aeroport. Pe ele se vede cum Jim Craig își istorisește experiența, ca un prezentator italian pus la patru ace. În locul boafelor pe care le-a purtat opt zile în sir, are o cămașă nouă, cumpărată la Fiumicino.

Alte imagini: Sarajevo sub asarole timpede al iernii, înconjurat de munți înzăpeziți. Străzi animate, oameni îndreptîndu-se spre punctele de distribuție a apei sau spre piețe, ruine, fuzioare sparte, copii cergînd, jucîndu-se, fumînd. Cîteva petreceri în sălățile Jocurilor Olimpice. Pe stradă, un cîine ameteț de foame. Cîmîtarele de pe culme se tirăse înapoi orag. Grupile

căsele nu înlocuiesc trecurile de sport. Pietrele de asfalt au crescut acolo unde grădiniile te îmbiau la odihnă.

La 300 de metri de un teren deschis, aflat la discreția trăgătorilor de elită. Cît ar trebui să se ajungă la loc ferit? Cîntecul de secunde, un minut sau mai mult? Timpul pare o vesnicie atunci cînd alergi spre un adăpost, simțind greutatea vestei anti-bombă și sperînd că vei muri la timp cînd poroeste glonțul care ar putea însemna sfîrșitul.

Pelhinții au observat la copii din Sarajevo o îngrijorătoare răspîndire a "sindromului sînciderii pasive". Copii nu mai încearcă să se ferească, aleargă sub privirile pînășilor, jurîndu-se cu viața ca și cum s-ar juca cu niște bile.

Acolo unde nu mai e loc de refugiu, spațiul și timpul se recompu arbirar. Mătușă lui Edin și a Edinei se duce la hotel să-și ridice pachetele. Primește și un unel, ca să nu fie nevoie să împarta modestul conținut cu fratele ei. Tatăl lui Edin și al Edinei e bine sîntos. A petrecut Crăciunul la Sarajevo. O scrisoare adresată copiilor săi a ajuns la Viena. După cum explică mătușă, pentru ei scrisoarea e lucrul cel mai important. Pentru vărul lui Edin, venit împreună cu mătușă, există ceva și mai important. Edin trebuie să-i trimită data viitoare o pereche de pantofi de sport Reebok, pentru că nu mai poate umbla în încălțările lui uzate. Ghete Reebok albe, numărul 42.

Acolo unde nu mai există adăpost, ultimul refugiu rămîne rușinea. Rușinea e salvarea pîrvitorului neputinicos. Rușinea turismului de război, exploatat la Sarajevo de presa internațională. Rușinea soldatului britanic, care își defilează amorul propriu rînit printr-o atitudine brutală și disprețuitoare. Face pe derul controlul bagajelor celor care se îmbarcă în avioanele ONU către Sarajevo. Bagajele de mînă pot cîntări doar 30 de kilograme, nici un gram în plus. Chiar și țesele de mărțuri sînt cîntărite la gram. Tot ce depășește 30 de kilograme este poliț fără mîla.

Rușinea serviciului refugiaților bosniaci, care cumpără la Ancona alimente pentru cei de acasă și apoi le repartizează în bagajele călătorilor care au mai puțin de 30 de kilograme.

Dar rușinea - ca și poroografia din reportaje - coace și se înalță prin fisuri. Ea reprezintă privilegiul ziaristului, al observatorului plăm. Oamenii din Sarajevo nu-și pot permite un asemenea lux, presa nu dorește să și-l permită - e un produs greu vandabil. Cu cit te îndepărtezi de Sarajevo, cu atît sentimentul de rușine se șterge într-atta lăcut, pînă la urmă, în toată bucuria și al eliberării, te sînti autorizat să părăsești - în nou - acest loc.

Traducere de DOMNICA MACRI

10 februarie '94. Soldați francezi din trupele ONU în centrul orașului Sarajevo

Foto: Pascal Guyot

Război și pace la Sarajevo

Miercuri 9 februarie

● Reprezentanți ai țării membre NATO s-au reunit în Bruxelles pentru adoptarea unei decizii de a adresa sîrbilor bosniaci un ultimatum. Dacă după expirarea perioadei de șase zile pentru retragerea artileriei grele din jurul orașului Sarajevo se constată încălcarea ultimatumului, sîrbi bosniaci riscă să fie supuși loviturilor aeriene ale NATO. ● Andrei Kozirov, ministrul de Externe al Rusiei: "Orice lovitură aeriană, fie ea chiar limitată, va avea urmări foarte grave". ● Radovan Karadzic, liderul sîrbilor bosniaci: "Trebuie spus că ne vom apăra prin toate mijloacele dacă vom fi atacați, că vom doborî orice avion care vom putea".

Joi 10 februarie

● Rusia a cerut convocarea de urgență a Consiliului de Securitate al ONU, susținînd că numai această instanță internațională ar putea decide lovituri aeriene în Bosnia-Herțegovina. ● Comandantul suprem al forțelor NATO în Europa, John Shalikashvili, a atras atenția președintelui Clinton asupra posibilităților limitate ale loviturilor aeriene, arătînd că în urma acestora nu se poate ridica nivelul orașului Sarajevo și nici nu se poate deplasa armamentul greu al sîrbilor bosniaci, dar că și în viitor nu se poate să plătească un preț greu pentru o lină păstru acolo. ● Referindu-se la posibilitatea ca proiectilul căzut în Piața Markale să fi fost tras de pe pozițiile musulmane, reprezentantul oficial al secretarului general ONU, Ahmed Fawzi, a declarat: "Avem motive argumentate să credem acest lucru, însă ele tot nu sînt suficiente pentru ca să confirmăm sau să infirmăm aceasta".

Vineri 11 februarie

● Rusia este pregătită să sprijine atacurile aeriene asupra zonei de securitate din jurul orașului Sarajevo ca "ultima soluție", dacă forțele ONU consideră că e necesar pentru propria lor protecție, a declarat ministrul rus de Externe, Andrei Kozirov.

Sîmbătă 12 februarie

● Un sondaj de opinie relevă că 76% dintre francezii și 48% dintre americani sînt favorabili "intervențiilor militare aeriene ale NATO în Bosnia". ● Ministrul italian al Apărării a afirmat că ignoră riscul unui atac militar al sîrbilor bosniaci împotriva Italiei. "Orice acțiune militară poate veni numai din partea Serbiei, menținerea arsenalului ex-Iugoslaviei". ● Guvernul și militarii sîrbi din Bosnia au început predarea armelor grele către Națiunile Unite, blocînd progresul convorbirilor de pace. ● Stanislav Daskalov, ministrul bulgar de Externe, a cerut "garanții de nădăjdie a conflictului" în cazul declanșării atacurilor aeriene ale NATO în Bosnia-Herțegovina.

Duminică 13 februarie

● Trupele ONU de menținere a păcii au ocupat poziții între forțele oștăzitate sîrbe și musulmane, pentru a supraveghea încetarea focului. ● În confirmarea cu decizia Departamentului de Stat, Ambasada SUA va organiza plecarea din Belgrad a familiilor diplomaților americani aflați la post în capitala iugoslavă. Și Marea Britanie și-a sfîrșit cetățenii din Iugoslavia să părăsească această țară. ● Comandantul forțelor ONU de menținere a păcii în fosta Iugoslavie, generalul Jean Cot, a primit oficial confirmarea că secretarul general ONU, Boutros Ghali, a acordat reprezentantului său în Iugoslavia autoritatea de a ordona primul atac aerian asupra pozițiilor artileriei sîrbe din jurul orașului Sarajevo.

Luni 14 februarie

● Comandamentul FORPRONU, generalul Jean Cot, s-a întâlnit în zecerea sa cu comandantul sîrbilor bosniaci, generalul Ratko Mladic, încercînd astfel medierea unei înțelțiri cu partea bosniacă. "Sînt convins că trebuie să explorăm cit mai repede în favoarea păcii momentul creat de tragicul eveniment din Piața Markale din Sarajevo", a precizat generalul Cot. ● "Nu va avea loc nici o lovitură aeriană decît decît un dau ordinul", a declarat comandantul forțelor ONU din Bosnia, generalul-locotenent Sir Michael Rose, care supraveghează în prezent aplicarea acordului de încetare a focului la Sarajevo.

Cronologie realizată de MARIAN CHIRIAC

Antonescu între respectul

La sfârșitul războiului trecut – după Hiroshima sau Dresda de pildă –, s-a sperat că suferințele populației civile, asupra căreia s-au experimentat în acest secol arme sofisticate și masacrul în masă se vor încheia. Vietnamul și iată, sub ochii noștri fosta Iugoslavie, dau așteptărilor câștig de cauză. Politicienii nu par a fi la nivelul provocărilor istoriei și nici instituțiile constituite în sute de ani nu fac față violenței ascunse în făptura umană. Bolile istoriei sînt contagioase: antisemitismul este componentă a vi-

olenței generale, alături de rasismul manifestat împotriva negrilor sau țiganilor, alături de lupta unei clase împotriva celeilalte ș.a.m.d.

Toate aceste forme de manifestare a violenței trebuie privite în timp și în spațiu. Nici una dintre ele (și bineînțeles nici antisemitismul) nu este apăsătoare unei perioade sau ai unui popor. Dar fiecare perioadă și fiecare popor au datoria de a reveni asupra cauzelor ori asupra pretextelor. (Gabriela Adameșleanu)

- 1 A fost Antonescu un dictator fascist? Comentați antisemitismul și xenofobia lui. Cum apreciați personalitatea lui Antonescu – a fost un pragmatic? Un fanatic? Un rob al disciplinei militare?
- 2 Ce ne puteți spune despre deportările din Transnistria? De ce tratamentul diferențiat aplicat de mareșalul Antonescu evreilor din Basarabia și Bucovina de Nord față de evreii din Vechiul Regat?
- 3 Ce s-a întâmplat cu autorii direcți ai pogromurilor, deportărilor etc. din vremea regimului Antonescu?
- 4 Comentați atitudinea lui Antonescu față de neaplicarea Soluției Finale în cazul evreilor din România și față de emigrarea în Palestina a celor deportați.
- 5 A fost Antonescu un criminal de război în conformitate cu definiția dată termenului de ONU?
- 6 Pentru România, actul de la 23 August a fost o încălcare? O victorie? Cea mai puțin rea dintre soluții?

MIHAI DIM. STURDZA

Cazul Antonescu după o jumătate de secol

1 Antonescu nu a fost un ideolog, ci un militar ajuns conducător al statului în vremea unui război mondial. El se socotea apărător al țării sale, amenințată de Rusia comunistă. A fost un om de stat autoritar. El nu s-a inspirat din fascismul fostului socialist italian Mussolini, o doctrină antimarxistă, dar nu rasială, bazată pe noțiunea unui etat autototemic. Antonescu nu a urmat nici doctrina național-socialistă ("nazistă") a lui Hitler, al cărui partid ajunsese la putere în 1933 sub sloganul luptei împotriva comunismului instaurat în Rusia din 1918 și din ale cărui metode Hitler s-a inspirat din belșug, mai ales în ceea ce privea sistemul lagărelor de concentrare. Dintr-o componentă a nazismului, antisemitismul a ajuns să ocupe locul central în ideologia lui Hitler, care în nebunia sa a afirmat chiar că bolșevismul era forma extremă a străvechii dorințe de răzbanare a evreilor contra creștinilor.

Antisemitismul lui Hitler a fost formulat ca o parte a programului său de distrugere a comunismului. Între cele două războaie mondiale a fost publicată, nu numai în Germania, o întreagă literatură asimilând "iudaismul" cu bolșevismul. Baza acestei argumentații erau elementele marxiste ale doctrinei comuniste și, mai ales, marele număr de evrei în posturile-cheie ale guvernului sovietic, ale corpului său diplomatic și în cadrele clandestine sau nu, ale diferitelor partide comuniste sau ale agențiilor Cominternului. Comuniștii români, care urmăreau dezmembrarea României, nu făceau excepție de la aceasta. Începând cu autorii atentatului de la Senat din 1920 până la arestările grupurilor de comuniști din vremea diktaturii regale, numele publicate de ziare erau cu precădere evreiești.

Hitler s-a folosit de anticomunism pentru a acuza pe toți evreii, în bloc, de faptele comise de o minoritate. Cu excepția însă a dictatorului fascist al Croației, Ante Pavelić, nici unul dintre ceilalți aliați ai lui Hitler, inclusiv Antonescu, nu a utilizat noțiunea vinii colective a evreilor.

2 Tratatul diferențiat aplicat de Antonescu evreilor se datora faptului că el considera de datoria sa să nu-i treacă pe cetățeni statului român sub autoritatea altui stat, indiferent de etnia sau religia cărora aparțineau. Să nu uităm că Hitler îi ceruse să predea și et-

nicii germani de vîrstă militară cu să-i încorporeze în armata Reich-ului. În ambele cazuri mareșalul a rezistat cît a putut presiunilor Berlinului. La fel au procedat și alți aliați ai lui Hitler: Mussolini, mareșalul Petain, și chiar amiralul Horthy, pe care Hitler l-a dat jos de la putere în momentul ocupării Ungariei de Armata germană, în 1944. Genocidul pe scară mare al evreilor unghi fiind executat după aceea, sub directa supraveghere a trupelor de șoc naziste, Mussolini a desebis și el lagăre de concentrare pentru comuniști, pe niște insule pustii, arse de soare, din Mediterană. Dar printre comuniștii duși acolo nu se aflau dect foarte puțini evrei. Mareșalul Petain a fost condamnat la moarte pentru crime de război, printre care figurau la loc de frunte deportările spre Germania a acelor evrei refugiați pe teritoriul francez controlat de el, care nu erau cetățeni francezi. Nici Petain nu a vrut să predea lui Hitler pe evreii cetățeni francezi. Amintim că mareșalul Petain, erou al primului război mondial, a fost grațiat de generalul de Gaulle, fostul său subordonat, pedepșa sa fiind

comutată în închisoare pe viață.

Deportările în Transnistria, ordonate fără nici o îndoielă de Antonescu, au fost făcute pe seamă erorilor surse recent în țară, mai ales din Polonia, care nu erau cetățeni ai statului român. Motivul măsurilor luate de Antonescu împotriva lor: atențatele comise de partizanii comuniști, în acest caz evrei, împotriva militarilor români părăsind Basarabia în urma ultimatumului trimis de guvernul sovietic, precum și omorurile și deportările cărora le-au căzut victime zeci de mii de români basarabeni între iunie 1940 și iunie 1941.

3 Cred că această întrebare nu-și merită locul, procesele vinovaților și pedepșele pronunțate au fost publicate de presa din România în 1946-1947, și mă refer nu numai la procesul lotului Antonescu, dar și la cel al autorilor pogromului de la Iași, și al farădelegilor comise în Transnistria. Pentru o mai bună lămurire a românilor, astăzi, aceste texte ar trebui republicate, chiar dacă au apărut atunci sub o formă cenzurată. Ar trebui republicată și corespondența dintre Antonescu și Filderman, precum și cele două versiuni contradictorii publicate de Curzio Malaparte despre pogromul de la Iași: cea antisemită din 1941 și cea antimănescă din 1946.

4 Reticențele lui Antonescu față de dispozițiile venite de la Berlin cu privire la aplicarea soluției finale sînt de aceeași ordine ca acelen legate de tratamentul diferențiat aplicat de el evreilor din România față de cei din Transnistria. Pînă în primăvara anului 1942, Antonescu a facilitat contactele dintre fruntașii comunității israelite române și organizațiile sioniste din străinătate, spre a permite funcționarea rețelilor de plecare spre Palestina. În acest scop, el a permis chiar folosirea valizei diplomatice a ministerului român de externe. Așa cum au subliniat numeroase lucrări scrise de istorici evrei, spina publică mondială, concentrată asupra ororilor războiului, era cu totul indiferentă față de suarta evreilor din Europa. Guvernul american și comunitățile evreiești din Statele Unite nu făceau excepție de la aceasta, și nu au reacționat dect în modul cel mai formal chiar și după ce, tot începînd din 1942, au fost publicate știri despre lagărele de exterminare. Iar democrația Elveție, țară neutră, a interesat intrarea refugiaților evrei pe teritoriul ei, deoarece li era frică de Hitler.

Pentru a reveni la cazul Antonescu, se știe că plecările evreilor din România spre Palestina au trebuit să fie oprite în 1942. Pe de-o parte pentru că germanii au avertizat Bucureștii în acest sens, și pe de altă parte pentru că guvernul englez s-a opus (din cauza ostilității lumii arabe și a marelui mufti musulman de la Ierusalim, care conluera cu Berlinul) la continuarea imigrației evreiești în Palestina, aflată atunci sub mandat britanic.

5 Mă alătur complet părerii prietenului meu Andrei Pippidi.

6 Actul de la 23 August a fost un armistitiu, rezultat din ceea ce vocabularul politic desemnează drept o lovitură de palat. Văzută astăzi, în perspectiva istorică ce la vremea aceea nu era foarte limpede, 23 August a fost soluția cea mai puțin rea, o soluție menită să evite consecințele cele mai dezastrușoase ale unei veritabile infringeri. La aceea dată, partida era practic pierdută, și himeni la București nu mai credea într-o victorie a lui Hitler. Modelul pe care îl avea în față ochilor întreaga clasă politică românească era armistițiul încheiat de generalul Badoglio cu Aliații în 1943, armistițiul concretizat printr-o lovitură de stat sprijinită de regele Italiei

Mareșalul Ion Antonescu pe frontul de est

legii și crima de război

impotriva lui Mussolini, făcut prizonier. Numai că, în cazul italian, "Aliații", adică Statele Unite, Marea Britanie și Uniunea Sovietică, erau doar doi; anglo-americanii, care, de la bun început, nu au fost de acord cu o prezență militară sovietică în Italia. Motivul: Armata Roșie nu lupta pe frontul italian.

Multa vreme, românii nu s-au resemnat la ideea, considerată imposibilă, revulatoare chiar, că vor fi lăsați de anglo-americani la cheremul sovieticilor, adică a acelor singuri "Aliați" prezenți pe frontul de răsărit. Frontul de răsărit fusese spart de Armata Roșie, și anglo-americanii, angajați în alte părți ale lumii, nu au trimis acolo trupe, ci doar echipament militar. În 1944, se puneau problema distrugerii formidabilei mașini de război germano-japoneze. Singurii care-și dăduseră seama de posibilitatea unei viitoare colonizări și comunități a Europei cucerite de Armata Roșie erau englezii și guvernul polonez exilat la Londra. Dar Churchill știa prea bine că Marea Britanie ajunsesse la capătul puterilor, și era incapabil, și din această cauză nedoritor, să se confrunte cu Stalin în asemenea împrejurări.

Pentru Stalin, România era un spațiu strategic ce trebuia ocupat în drum spre inima Europei, una din țările, pe rit posibil cât mai multe, ce urmau să intre în sfera de influență a imperiului moscovit. Ce s-ar fi întâmplat fără 23 August, în caz că Antonescu ar fi continuat să reziste tăvălugului sovietic? România ar fi fost trecută printr-un foc și saibă. Ceea ce nu înseamnă că, după 23 August, nu au avut loc atrocități, și că sovieticii nu și-au încălecat cuvântul de la bun început, continuând să captureze regiamente întregi românești, deși acestea deposeseră armele. Zeci de mii de ostași români au fost trimiși în lagărele sovietice, nu în Transnistria, ci mult mai departe. Puțini au scăpat cu viață.

O seurtă trecere în revistă a destinului celorlalți vecini și viitori satelți europeni ai URSS ne arată că, oricare le-ar fi fost poziția în cursul războiului, ei au fost toți, cu excepția Finlandei neutralizate, supuși înrobirii economice, politice și ideologice a totalitarismului sovietic. În toate cazurile, agenții acestei înrobiri au fost cadrele cominterniste scoțite la Moscova.

- Finlanda: atacată în 1940 și apoi cucerită, în pofida tratatului de neagresiune încheiat mai înainte la cerea Moscovei.

- Țările baltice: anexate în 1940, după semnarea pactului Ribbentrop-Molotov, și transformate în republici sovietice.

- Polonia: atacată în 1939 de la răsărit, după ce fusese agresată de Hitler de la apus. Tot în urma pactului Ribbentrop-Molotov. Împărțită între cei doi vremelnici aliați, partea anexată de URSS fiind pierdută până astăzi, în ciuda faptului că Armata poloneză reconstituită în străinătate a luptat de partea aliaților în cursul războiului.

- Cehoslovacia, deși țară aliată (guvernul Beneš era exilat tot la Londra), a fost "iberstă" de Armata Roșie în 1945, și comunistă.

- Bulgaria: aliată Germaniei în Balcani, nu declarase însă război Uniunii Sovietice, și nu partici-

pase deci în luptele pe frontul de răsărit. După 23 August 1944, Armata Roșie a trecut Dunărea de îndată ce a ajuns la frontiera dintre Bulgaria și România, a declarat război Bulgariei și a aplicat acestei țări metodele de comunizare cunoscute. Speriat de posibilitatea apariției Armatei Roșii în Grecia, Churchill a plecat de urgență la Moscova unde, în octombrie 1944, a încheiat acordul secret zis al prezențelor, care delimita zonele de influență militară (nu politică) dintre cei doi aliați până la sfârșitul războiului. Deși Statele Unite nu fuseseră nici consultate nici informate în legătură cu acest acord, Grecia intra cu 90% în sfera de interes "anglo-americană", iar România, tot cu 90%, în sfera de influență sovietică. Procentajele au rămas definitive, în mod tacit, după încheierea păcii.

- Ungaria: a luptat alături de Germania hitleristă până la sfârșit, fără să cunoască un episod de tipul 23 August românesc. A ajuns, de asemenea, democrație populară.

As vrea să adaug câteva cuvinte cu privire la momentul în care se deschide, după o jumătate de secol, cazul Antonescu. Motivele, ariam le-am privi, nu sînt foarte oneste. Pe de-o parte, numele său este folosit de autoritățile actuale ale României spre a lăsa în Regula Mihai, care, lucrul nu se știe

foști troșagii pentru a-i prezenta pe Petain drept un criminal pur și simplu. Este demn de remarcă că multe publicații despre genocidul evreiesc, în frunte cu Enciclopedia Holocaustului apărută în Israel, comentează rolul lui Antonescu în mod contradictoriu. Cifrele victimelor din România diferă de la un volum în altul. În articolele redactate de responsabilii textelor despre Ungaria mareșalul Antonescu este de-a dreptul laudat pentru faptul de a fi salvat de la moarte pe aproape toți evreii de pe teritoriul de atunci al României, care nu includea Transilvania de Nord. Articolele despre România din aceeași enciclopedie menționează de asemenea rolul lui Antonescu în această privință, precizând totuși că el a acționat "din oportunism". Precizez la rîndul meu că politica nu este un joc al amorului, ci al oportunităților, din cadrul cărora face parte și omenia.

Alți specialiști ai Holocaustului își bat joc chiar și de această atitudine a lui Antonescu. Profesorul american maghiarofil Istvan Deak scria nu demult într-o mare revistă din New York că evreii au fost într-adevăr salvați în mare număr de români, dar că aceasta nu este o dovadă de omenie, ci de timpenie, dat fiind că ei nu au știut cum să execute ca lumea ordinele lui Hitler.

50 de ani după evenimentele în cauză, vina de netăgăduită a unor oameni politici nu este totuși insoțită de același zel în condamnarea altor vinovați de alte genocide, cum ar fi

Regele Mihai I și Mareșalul Ion Antonescu pe frontul de est în vara lui '41

indeostul, a încercat să-i grațieze pe mareșal, fiind împiedicat în cele din urmă de către comunistii din guvern. Astăzi, foștii comunisti la putere în România, incapabili să asigure alimentarea cetățenilor, caută să-i îmbete cu statuia mareșalului, și cu cum asta ar fi problema la ordinea zilei.

Pe de altă parte, atacurile religioase provenite din străinătate împotriva lui Antonescu (de exemplu articolul lui Andrei Codrescu din "International Herald Tribune" din 8 decembrie 1993, intitulat "El binecuvîntează statuia unui ceigaș de popoare") coincid cu o campanie similară îndreptată împotriva mareșalului Petain. Filmului "istoric" falsificat prezentat de Televiziunea română despre Antonescu, de fapt contra Regelui Mihai, îi corespunde un film la fel de odios realizat în Franța de doi

șeri și civili polonezi de către sovietici, în 1940, de masacrele comise de nazisti, pe seară mult mai mare, în teritoriile sovietice sau în lagărele morții de la Auschwitz și aiurea, de genocidul din Bosnia filmat zilnic de televiziunile din lumea întreagă. Crimele poruncite de unii nu scuză omorurile ordonate de alții. Dar nici nu trebuie să ne explice că unele fărâdelegi trebuie pedepsite, și altele nu neapărat, în funcție de cine au fost victimele și de cum se cheamă vinovații. Așa cum afirma încă din 1984 istoricul american John Conway, autorii care scriu despre Holocaust nu se călăuzesc întotdeauna după principiile scrierii istorice, ci și în funcție de interese politice care pot apărea multă vreme după comiterea faptelor în cauză.

Crimele poruncite de unii nu scuză omorurile ordonate de alții. Dar nici nu trebuie să ne explice că unele fărâdelegi trebuie pedepsite, și altele nu neapărat, în funcție de cine au fost victimele și de cum se cheamă vinovații. Așa cum afirma încă din 1984 istoricul american John Conway, autorii care scriu despre Holocaust nu se călăuzesc întotdeauna după principiile scrierii istorice, ci și în funcție de interese politice care pot apărea multă vreme după comiterea faptelor în cauză.

Potrivit cu definiția Organizației Națiunilor Unite (U.N. Pub., Sale No 1949, B. 7, pp. 69-92), toate acele persoane care au comis unul dintre următoarele decrete trebuie să fie pivilte drept criminali de război:

1. Crime împotriva păcii - respectiv planificarea, propunerea, inițierea, respectiv conducerea unui război de agresiune sau a unui război violind tratate, înțelegeri sau convenții internaționale, ca și participarea într-un plan comun sau o conspirație pentru a duce la îndeplinire oricare dintre actele de mai sus.
2. Crime de război, respectiv violarea legilor răz-

bolului. Aceste violări vor include, dar nu vor fi limitate la, următoarele acte: asasinat, tratament rău sau deportare în lagăre de muncă forțată, sau pentru orice alt scop, a populației civile din teritoriile ocupate, asasinarea prizonierilor de război sau a muribunzilor și răul tratament aplicat acestora, uciderea ostaticilor, prădarea proprietăților publice sau private, distrugerea deliberată a orașelor și satelor sau devastarea ca nu poate fi justificată prin nevoi militare.

3. Crime împotriva umanității - respectiv asasinarea, exterminarea, înrobirea, deportarea sau alte acte inumane contra oricărui fel de populație

civilă, înaintea sau în timpul războiului, ca și persecuțiile politice, rasiale sau religioase comise în legătură cu orice fel de crimă vor reprezenta o violare a legislației interne a țărilor în care crimele au fost comise, indiferent dacă persoana în cauză trăiește încă sau nu în țara respectivă.

Liderii, organizatorii, instigatorii, respectiv complicii care au participat la planuirea sau aplicarea unui plan comun, respectiv conspirație cu scopul comiterii oricărei dintre crimele de mai sus, vor fi răspunzători pentru toate actele comise de oricare dintre participanții la respectivul plan.

Antonescu între respectul

ANDREI PIPPIDI

Antonescu – un fanatic care se credea pragmatic

1 Dacă ar exista un singur fascism, cel italian, răspunsul ar fi simplu, deși se constată analogii între regimul de la Roma și cel de la București (relația Conducător-Rege, ducând inevitabil la același deznodământ). Dacă, pentru a recunoaște existența unui fascism în sens larg, e indispensabil criteriul partidului unic, atunci nu numai Hitler sau Franco, ci chiar Ceaușescu sînt fasciști, spre deosebire de Antonescu, care, în 1941-1944, a guvernat ca dictator militar.

Nedumerirea poate subsista numai datorită diletanțismului celor care-și pun întrebarea fără a cunoaște o întregă literatură de specialitate. Autori ca Ernst Nolte sau Jerry Borejsza, oricît de diferite ar fi opiniile lor ideologice, sînt de acord în considerarea fascismului ca o mișcare antimarxistă, antiliberală, antisemită, antidemocratică, revanșistă. Nu se va putea descoperi nicodată o declarație a lui Antonescu favorabilă, cit de cit, marxismului, liberalismului, democrației sau evreilor (chiar dacă a avut și el, ca orice antisemit, prieteni evreii). Cit despre spiritul de revanșă, ostil Ligii Națiunilor, România a beneficiat de rezultatele primului război mondial, dar, cînd a pierdut brusc aceste avantaje, a basculat în resentiment, acuzându-i pe foștii aliați că au trădat-o. A atribui oportunității participarea lui Antonescu la lupta contra panslavismului și bolșevismului sau la nimicirea populației evreiești din Europa răsăriteană nu constituie un argument foarte convingător în favoarea maresăului. Nu numai că Antonescu a dorit să-i asigure țării sale un loc de seamă în construcția "noii Europe", nu numai că xenofobia lui era sinceră, dar, alături de plan extern, cit și intern, a opus un refuz categoric democrației, considerînd-o o formă depășită. Osmalele pe care i le-au ridicat intelectuali români – de pildă, într-un penibil număr al "Revistei Fundațiilor Regale" din august-septembrie 1941 – au un caracter fascist sau fascizant de neconfundat. Cit privește personalitatea lui Antonescu, era un fanatic care se credea pragmatic, combinație psihologică dezastruoasă.

Cei care-l acuză de atîrzi fașeist sînt desigur mult mai apropiați de adevăr decît cei care vor să-l evite acest epitet. Dezmăntările sînt faptele, nu denumirile pe care ar merita-o.

2 Despre deportările din Transnistria nu știu ce au mai putea adăuga după expunerea amănunțită a d-lui Radu Ioanid din numărul precedent al revistei. De altfel, vă aduc aminte că în "22" a apărut, acum un an, articolul meu Jucul memoriei și al uitării în care erau pomenite pe nume lagărele din Transnistria. Acțiunea de "purificare etnică", la care s-a angajat Antonescu era, în concepția sa, necesară pentru a-i asigura României rolul de mare națiune, rezervat doar statelor cu o populație omogenă și absolut solidară.

3 Nu am la dispoziție decît puține date în această privință. Unul dintre marii responsabili ai "pământării", Radu Lecca, grație la sfîrșitul procesului Antonescu, a murit în condiții atroce în închisoare. La fel, generalul Eugen Zvidoneac, fostul subsecretar de stat la Economia Națională pentru colonizare și populație evrească. În schimb, Gheorghe Croitor, deși fusese în 1942 președintele Oficiului Central de Românzare, a lucrat din 1949 la Institutul de Istorie, ieșind la pensie în 1971. Ani

Generalul Ion Antonescu și Horia Sima la ceremonia de depunere a jurămîntului de credință a legionarilor fani de general (6 octombrie 1940)

de temniță grea au suferit militarii sau civili care au comis crime în teritoriul ocupat sau în lagărele de concentrare. Am în vedere, de exemplu, pe un pictor, al cărui nume nu doresc să-l amintesc, fiindcă mai trăiesc membri ai familiei sale, condamnat pentru cum se purtase ca șeful de rezervă în justiția militară. Problema "denazificării" în România este mai amplă și ar trebui discutată mai târziu, pe baza unor informații precise. Faptul că, pe baza legilor nr. 312/1945 și 291/1947, vinovații și bevinovații au figurat împreună în actele de acuzare nu poate justifica opinia după care aceste procese erau doar o răzbunare sau un mijloc de a distruge vechea clasă conducătoare a țării.

4 Este încă răspîdită părerea că Antonescu i-a "prutejât" pe evrei, deoarece nu i-a trimis pe front, cu pe soldații români, ci i-a lăsat, pe cei din Vechiul Regat, scuză, unde erau supuși la munci umilitoare, de care cei mai bogați și puteau cumpara scutirea (din iulie 1942, munci obligatorie la construcții de șosele și poduri). Cifra de 120.000 de mări, stabilită de cenzetărea germană Krista Zach, într-un studiu care s-ar cuveni citit și la noi, sînd mai bine documentat decît cartea lui Raul Hilberg, dovedește că Antonescu n-a fost tolerant față de evrei. Inușii legislații de discriminare rasială, fără a mai vorbi de abuzurile crîncene, rămase adesea nepedepsite, ne împiedică pe noi, românii, să ne declaram acuzati pe nedrept. În privința emigrării în Palestina, cazul naufragiilor de pe "Struma" e destul de cunoscut.

5 Antonescu se încadrează în termenii definiției juridice a crimei împotriva umanității: "crimă comisă în cursul executării unui plan îndeplinit în numele unui stat care practică sistematic o politică de hegemonie ideologică".

6 Vorbind din punct de vedere militar, 23 August 1944 este începutul unei victorii, adică începutul acțiunii de eliberare a teritoriului românesc de trupele germano-ungare. Consecința imediată a fost izgonirea acestora din capitală (cu excepția prizonierilor) și rezistența cu succes la asaltul ordonit de generalul Gerstenberg. Îndiscutabil, succesul se datorează armatei și nu "gărzilor patriotice". Din punct de vedere politic, era singura soluție rațională. În anumite situații, ca aceea în care se găsea România și pentru care Antonescu era direct responsabil, nu mai există soluții "bune".

FLORIN CONSTANTINIU

Onoarea de militar mai presus de interesul național

1 2 3 4 Relația de colaborare dintre România și Germania în perioada 1940-1944 a decurs din aderența României la pactul tripartit în 1940 și la pactul anti-Comintern în 1941. Nu am avut un tratat de alianță cu Germania (Germania nu a avut nici cu Finlanda, nici cu Ungaria, nici cu Cehia), pentru a-și păstra libertatea de acțiune, Hitler nu a încheiat tratate de alianță cu țările satelite ale Germaniei. Evident că această colaborare a lui Antonescu cu Hitler a făcut ca asupra lui să apese eticheta de fascist. În cartea sa, "Memorial Antonescu", Gheorghe Barbul arată că în momentul în care, în decembrie 1937, Antonescu a intrat în guvernul Goga-Cuza (evident, de extremă dreapta), pentru a înfringe șovăile lui Antonescu de a intra în acest cabinet, Goga i-a spus foarte clar că el este în fruntea acestui guvern pentru a fi o cheazăie că România va face o politică de apropiere cu Germania, iar Antonescu va fi în acest cabinet pentru a arăta că România rămîne fidelă alianțelor ei tradiționale cu Franța și Marea Britanie. În decembrie 1937, Antonescu era perceput ca garantul orientării tradiționale a României de alianță cu democrațiile occidentale. Sînt indicii că pînă în vara lui 1940 (mai exact pînă la căderea Franței, 22 iunie 1940), germanii aveau îndoieli în ceea ce privește sentimentele progermane ale lui Antonescu. Antonescu era partizanul unei conduceri autoritare, pe deasupra sau chiar fără concursul partidelor, și în această formulă poli-

tică se întîlnea, evident, cu extrema dreapta, Garda de Fier. Dar și Nicolae Iorga spune foarte clar în memoriile sale că guvernarea sa din 1931-1932 a fost o încercare de guvernare peste partide. În viața politică românească, datorită disfuncționalităților, a discreditării democrației noastre parlamentare, începuse să apară formule de autoritarism politic care nu erau cu necesitate legate de ideologia fascistă.

Antonescu a fost un fanatic al onoarei militare, și în 1944, cînd s-a pus problema desprinderii României de Germania, sîndcă era evident că această continuare a colaborării va duce România la prăbușire, Antonescu a pus înaintea interesului național onoarea lui de militar. La proces a avut această formulă: "Dacă eu trăi un milion de ani, nu pot să împlin punctul în col cu care am luptat alături timp de trei ani de zile". Și în negocierile pe care Frederic Nanu, ministrul României la Stockholm, le-a purtat cu d-na Kellental, ambasadoarea Uniunii Sovietice, în numele guvernului Antonescu, Frederic Nanu a cerut și a obținut din partea sovieticilor o perioadă de 15 zile pentru ca România (respectiv maresăul Antonescu) să-și reglementeze raporturile cu Germania. Semnariul lui Antonescu era să dispună de o perioadă de discuții de 15 zile cu Hitler, dacă nu va izbuti ca în acest rîstimp să-l convingă pe Hitler de necesitatea inexorabilă a României de a rupe colaborarea cu Germania și a încheia armistițiul, numai atunci să

întorcă armele împotriva Germaniei. Era, evident, o naivitate. Noi avem exemplul lui Horthy care, în 15 octombrie 1944, a încercat și el a desprinde de Germania. Oricît de mare ar fi fost simpatia lui Hitler pentru Horthy (pentru Antonescu știm că avea o stimă mult mai mare), la înlăturat imediat. Acest cavalerism al lui Antonescu de a nu se desprinde de Germania fără un avertisment prealabil îl poate onora ca militar, dar din punct de vedere al omului politic este o naivitate și trebuie condamnată.

Cred că antisemitismul lui Antonescu trebuie văzut din două unghiuri de vedere. Din documentele pe care le avem la era actuală, cariera lui în perioada Regelui Carol al II-lea ar fi fost blocată din cauza unui conflict pe care l-a avut cu Regele în legătură cu poziția Elenei Lupescu. Despre ea știm (între altele, din jurnalele lui Armand Călinescu) că era o femeie care se amesteca în absolut toate problemele politice. Antonescu a perceput atotputernicia Elenei Lupescu sub raportul apartenenței etnice (ea fiind evreică) și așa îmi explic eu originea antisemitismului lui. În al doilea rînd, trebuie avut în vedere și ce s-a întîmplat în momentul 1940. Vreau să spun că spun că capul locului că sînt împotriva culpabilizării colective a grupurilor etnice de la noi (evrei sau maghiari). Or, în 1940, la retragerea Armatei române din Basarabia și Bucovina de Nord, au fost acte de ostilitate a populației evreiești din aceste două provincii: ele au fost recent semnalate în documentele tipărite în "Revista de istorie militară" de către lt. col. Aurel Pentelescu și nr. Constantin Hilhor, în cartea profesorului Ioan Scortu; directorul Arhivelor Statului, și a nr. Constantin Hilhor despre evacuarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord. Amintesc și articolul lui Nicolae Iorga din "Neamul românesc" (6 iulie 1940) în-

legii și crima de război

titulat "De ce atâta ură", care exprimă acest sentiment de surprindere dureroasă a românilor față de atitudinea acestor elemente evreiești din Basarabia și Bucovina de Nord care au agresat și însoțit pe soldații români și alte autorități românești când părăseau Basarabia și Bucovina de Nord. Și în acest caz trebuie să cântăm rădăcinile acestei atitudini: de ce această ostilitate? În partidul comunist, în perioada interbelică, o pondere foarte mare a revenit grupurilor minoritare, în primul rând minorității maghiare și minorității evreiești. Putem vorbi, sigur, exagerând puțin, de un fel de antisemitism, în sensul că aceste elemente minoritare nu perceput societatea românească, mai ales așa cum se constituise ca după 1918, ca blocind promovarea lor socio-profesională. Deci ei au avut un sentiment de marginalizare care în unele cazuri s-a transformat într-unul de ostilitate și a îmbrăcat forma ideologică la partidul comunist. La ordinele Cominternului, partidul comunist își propunea să lichideze această structură politico-teritorială care era România Mare. Deci eu, ca istoric, fără să scuz, îmi explic această realitate. Așa s-au și produs foarte multe din masacrelor comise în Basarabia și Bucovina de Nord, fiind, la revenirea Armatei române, a fost un fel de escaladare a violenței, repet, condamnatibilă. Și Antonescu (avem iarăși mărturie), după infiltrarea cu Hitler, la 12 iunie 1941, a spus: "Mă voi opri la Bug", apoi a precizat: "Voi curăța această zonă de evrei și de țigani". Prin urmare, a purifica re etnică era în intenția sa pentru că exista această percepție din partea lui că minoritatea evreiească este o minoritate ostilă. Inșă, după ce lui Antonescu i-a devenit limpede că Germania nu mai poate câștiga războiul în Est (în vara anului 1943), și-a dat seama că evreii reprezintă un capital politic care poate ajuta România, în condițiile în care va începe demersuri de pace pe lângă anglo-americieni. Prima acțiune în numele lui Antonescu de contactare a englezilor are loc la 30 septembrie 1943 prin acțiunea atașatului nostru militar la Ankara, col. Traian Teodorescu. Din momentul acela, evreii s-au bucurat de un regim deosebit față de situația lor dinainte. Eu am citit textul pe care dvs. l-ați publicat, al lui Radu Iuanid, și vreau să vă spun că cifrele mele sînt diferite. Înainte de a cita cifrele pe care mă sprijin eu, vreau să spun că sînt ostil acestei contabilități muncire de a arăta că au fost omorîți mai puțin evrei în România decît în Ungaria și că regimul terhorist a fost mai dur cu evreii decît regimul Antonescu în România, sau că cifrele pe care o să le citez eu sînt inferioare cifrelor care figurează la Muzeul Holocaustului. Poziția mea este că dacă a fost omorîți un singur evreu, trebuie condamnat regimul, fiindcă ideea de a suprima un om numai pentru că este de altă etnie sau de altă confesiune este expresia unui primitivism care nu are ce căuta în lumea noastră. Făcînd această precizare, vreau să spun că personal mă înteresez pe cifrele publicate în 1958 la New York de doctorul Sabio Mănușă, care a fost directorul Institutului central de statistică din România, de doctorul Wilhelm Filderman, care era președintele Federației uniunilor de comunități evreiești din România și care considera că în perioada 1940-1944 "pierderile de vieți ale evreilor au fost evaluate pe regiuni la: 15.000 în provinciile Vechiului Regat, Transilvania de Sud și Bucovina de Sud, 103.919 în Basarabia, Bucovina și regiunea Herța din județul Dorohoi și 90.295 în Transilvania de Nord, încorporată de Hitler Ungariei. În total se evaluează la 209.214 pierderile evreiești de pe teritoriul României din 1939, ceea ce reprezintă 27% din cifra totală a evreilor, din care sînt a se atribui: 2% administrației române, 13% acțiunii militare germano-române desfășurate aproape exclusiv pe frontul răsăritean și 12% acțiunii guvernului unguresc secundat de autoritățile germane. Concluzia generală — și aici citează pe doctorul Filderman după un articol care a apărut în "Jurnalul de dimineață" de la București, 10 august 1946: în nici o țară dominată de nașiți n-a suferit mai mult de la mare proporție a populației evreiești", conchide raportul doctorului Filderman. Încă o dată, nu vreau să se înțeleagă că dacă sînt 250.000 de evrei, cifra de la Muzeul Holocaustului, și de aici rezultă 118.919, că lucrul acesta trebuie

considerat ca un merit al regimului din România din 1940-1944. În ceea ce privește cifrele, îmi pare foarte rău, mai ales după ce am văzut documentele pe care le invocă dl. Radu Iuanid, să constat că la noi se practică un adevar de uz extern și un adevar de uz intern. Cu toată colaborarea pe care o am cu istoricii militari, voi avea un cuvînt de apăsă critică la adresa Ministerului Apărării Naționale, care s-a angajat public în vara anului 1991 (după ce au fost serviriile de comemorare a 50 de ani de la pogromul de la Iași din 29 iunie 1941) pe prima pagină a săptămînalului "Armata României" că va publica din arhivele sale în vîrstime de documente toate mărturiile care s-au păstrat despre condiția Armatei române în raport cu populația evreiească. Au trecut trei ani, nu s-a făcut lucrul acesta.

Este o percepție diferințiată în ceea ce privește gradul de integrare a populației evreiești în societatea românească. Antonescu considera că în Vechiul Regat integrarea populației evreiești avea un caracter mai organic decît în Basarabia și Bucovina de Nord.

Accastă diacolare a elementului evreiesc în Vechiul Regat, care era puternic integrat în structuri economice, ar fi dus la o anumită derogare care, mai ales în timp de război, ar fi fost foarte păgubitoare. Cred însă că soluția pe care o lua el în considerare nu era atît o exterminare fizică, cît o emigrare. Sigur că nu este o soluție ideală, fiindcă oamenii aceștia nu puteau să fie destinați după ce li s-au pierdut răstori aici, în România. Volumul care s-a tipărit recent privind emigrarea populației evreiești în perioada 1940-1944 arată că autoritățile s-au încercat

mai departe alături de Wehrmacht în adîncul teritoriului sovietic, cu atît mai rapidă va fi decizia lui Hitler de a revizui "arbitrajul" de la 30 august 1940, prin care vedeam Transilvania de Nord Ungariei. Din materialele care s-au publicat se vede foarte bine că același raționament îl făcea și Budapesta, unde era teama ca nu cumva Ungaria, rămîind în urma României în ceea ce privește dezvoltarea și colaborarea cu Germania, să piardă avantajele pe care le avusese prin Dictatul de la Viena. Germania a izbutit să exploateze în beneficiul ei această rivalitate romîno-ungară.

5 A nu fi încercat desprinderea de Reich înseamnă a transforma România într-un cîmp de bătălie, așa cum s-a întîmplat cu Ungaria în '44-'45. Pe de altă parte, noi nu am mai fi beneficiar de război care a existat în perioada '44-'47, pînă cînd partidul comunist, sprijinit de Uniunea Sovietică, în umbra Uniunii Sovietice, cu instrucțiunile sovietice, și-a asigurat monopolul puterii odată cu abolirea Monarhiei la 30 decembrie 1947. România a putut să-și păstreze o anumită individualitate politică și drama ei a venit din faptul că în momentul în care ea s-a desprins de Reich, deja fuseseră încheiate acordurile care aveau să precedă înțelegerea Churchill-Stalin din 9-17 octombrie 1944, de delimitare, prin fixarea de procente a sferelor de influență în Europa de Sud-Est. Încă din mai 1944 începuseră negocierile între Uniunea Sovietică și Marea Britanie, iar inițiativa a aparținut Marii Britanii. Lucrul asta trebuie spus foarte clar: în urma negocierilor, România urma să fie dată Uniunii Sovietice în schimbul angajamentului lui Stalin de a recunoaște Grecia ca sferă de influență britanică. Pentru Churchill era vital să împiedice o prezență a Armatei ruse în Grecia, considerată de el ca un act continental al Suedului. De aici situația noastră dramatică: ieșind din sfera de hegemonie a Reich-ului, am intrat în sfera de hegemonie a Uniunii Sovietice. Dar cei care au săvîrșit actul de la 23 August nu știau (asta este ceea ce se numește de istoric "regula epilogului"), și credeau efectiv că servesc un interes național, smulging România din prăpastia în care se prăbușea Germania.

Partidele politice, mai ales Partidul Național Tărănesc și Partidul Național Liberal, doreau ca mareșalul Antonescu, care angajase România în război alături de Germania, să fie cel care să tragă consecințele acestei politici. Deci pierderea de teritoriu național pe care o implica încheierea armistițiului (Basarabia și Bucovina de Nord) să nu le fie lor imputată, ci mareșalului Antonescu, care mersese alături de Germania. De aceea dorim ca acest armistițiu să fie făcut de el. Și Antonescu, în 23 August, sînd a declarat în dimineața aceluiași zile, după terminarea Consiliului de Miniștri de la Snagov, în discuția cu Gheorghe Brătianu, că este dispus să facă el armistițiu, a cerut un acord scris al liderilor celorlalte partide că sînt de acord cu el să semneze armistițiu în condițiile enunțate, deci de pierdere a Basarabiei și Bucovinei de Nord. Gheorghe Brătianu i-a promis că-i va aduce această hotărîre, îndemîindu-l totodată să eșară audiență la Rege pentru a-i comunica intenția de a semna armistițiu. Inșă cînd Antonescu a plecat la Palat, Gheorghe Brătianu s-a întîlnit cu mareșalul, dar nu avea acest document. Partidele politice nu au vrut să dea cauză lui, să se solidarizeze cu actul prin care se pierdea Basarabia și Bucovina de Nord. Poate pînă la urmă l-ar fi lăsat pe Antonescu să semneze armistițiu, dar incapacitatea lui Antonescu în discuția cu Regele din după-amiaza zilei de 23 August de a condiționa începerea negocierilor de armistițiu de un acord prealabil, o consultare prealabilă a germanilor făcea ca această acțiune să fie condamnată eșecului. Era limpede că dacă Antonescu iese din Palat atunci, în 23 August, și îi spune lui Killinger intenția lui de a începe negocierile de armistițiu, atunci Hitler îl va înlătura pe toți ceilalți oameni politici și-i va aduce pe legionari la putere. Grație actului de la 23 August, guvernul lui Horia Sima a rămas la Viena, n-a venit la București și deci România nu s-a transformat ca Ungaria într-un cîmp de bătălie.

Generalul Ion Antonescu la München, 12 iunie 1941

(aici s-a făcut un șir întreg de afaceri, evreii mai bogăți căpătau mai repede posibilitatea de a pleca). Este o soluție mai acceptabilă în raport cu trimiterii în lagărele de exterminare, dar ea nu poate fi acceptată ca o formulă care să ne dea nouă satisfacție.

6 Principiul cap de acuzare împotriva liderilor celui de-al III-lea Reich, la Nürnberg, înainte de deportări, masacre, a fost că au declanșat un război de agresiune. Din acest punct de vedere, consider că Antonescu nu este un criminal de război, întrucît România fusese victima unei agresiuni din partea Uniunii Sovietice în iunie 1940. Recuperarea teritoriilor anexate de Uniunea Sovietică în 28 iunie 1940 era un act legitim, se urmărea refacerea integrității teritoriale a României. Faptul că în acel moment Germania era forța alături de care se spera că se poate refăce România Mare i-a împins pe Antonescu la această colaborare cu Reich-ul. Nu era o afinitate ideologică, ci o necesitate politică rezultată din situația geostrategică a Europei anului 1941. Nu era deci un război de agresiune, ci un război de recuperare a unor teritorii anexate de Uniunea Sovietică. Continuarea operațiilor dincolo de Nistru, după părerea mea, a fost dictată de două considerente: unul de ordin militar. Altfel timp cit adversarul nu se recunoaște înfrînt, nu se conștie nici un caz în jocurile unde o armată să înceteze pe un anumit alimentat operații militare. Era necesitatea militară de a merge pînă la înfrîngerea adversarului. Și apoi a fost o necesitate politică. Ea poate fi discutată, dar trebuie să înțelegem raționalismul politic al lui Antonescu: convingerea lui că o colaborare de perfectă loialitate cu Germania îl va determina pe Hitler să anuleze Dictatul de la Viena. Antonescu era convins că, cu cit va merge

Paginile 10-11 au fost realizate de RODICA PALADE, GABRIELA ADAMEȘTEANU și ANDREI CORNEA

Ce e "Cultura Națională"?

Printr-o hotărâre guvernamentală din 9 decembrie 1993 s-a înființat Casa de Presă și Editură "Cultura Națională", care a înglobat editurile și publicațiile de stat din sistemul Ministerului Culturii. De asemenea, noua instituție a preluat și Romlibri (Direcția pentru prestații editoriale) și Arcadia (Regia autonomă de difuzare a cărții), care astfel se desființează. Salariile instituțiilor înglobate vor fi transferate la Casa de Presă și Editură și vor fi plătite de la buget. Hotărârea vizează editurile: Eminescu, Albatros, Minerva, Meridian, Științifică, Kriterion s.a. și revistele: "Contemporanul", "Literatorul", "Teatrul azi", "Tribuna", "Transilvania", "Caiete critice" etc. încă de la apariție, hotărârea a fost foarte controversată. Având în vedere situația financiară dezastruoasă a mării majorități a acestor edituri și reviste, hotărârea a fost receptată de acestea ca o soluție salvatoare. Editura Științifică însă a protestat împotriva ei, deoarece începuse demersurile pentru a se privatiza, situația ei financiară fiind mult mai bună decât a celorlalte edituri de stat. Hotărârea (prin care era desființată) a fost contestată și de Arcadia, care a considerat că activitatea ei ar putea fi îmbunătățită în actuala formulă organizatorică. Situația falimentară a R.A. Arcadia - în decembrie 1993 înregistra un deficit de peste 900 milioane lei și un stoc de cărți nevandabile în proporție de 80% - s-ar datora lui Ion Văduva Poenaru, fostul ei director, actual directorul recent înființatei Case de Presă și Editură. În ciuda dezastrului la care a ajuns Arcadia sub conducerea lui Ion Vădu-

va Poenaru, Marin Sorescu, ministrul Culturii, consideră că acesta este "singurul care a dovedit că poate ține în mână o instituție de acest fel", motiv pentru care l-a numit în fruntea "Culturii naționale". Din cauza protestelor pe care le-a stîrnit această numire, ministrul Culturii a revenit asupra deciziei inițiale: l-a numit pe Grigore Vieru președintele Casei de Presă și Editură, Ion Văduva Poenaru rămînînd doar director comercial.

Deși hotărârea urma să se aplice de la 1 februarie, situația Casei de Presă și Editură e încă confuză. Nu există un program clar de structurare a activității, nu s-au încheiat contracte între aceasta și instituțiile încorporate, nu se cunosc relațiile care vor fi între ele și nici gradul de autonomie al celor din urmă. De altfel, chiar textul hotărârii e neclar în ceea ce privește modul de organizare și finanțarea "Culturii Naționale". Oricum, fondurile au început să curgă. Potrivit articolului 7 din hotărârea guvernamentală, pentru anul 1993 i s-au alocat 194,6 milioane lei din fondul de rezervă bugetară la dispoziția Guvernului.

Editorii particulari au protestat împotriva acestei hotărâri, considerînd că Ministerul Culturii ar trebui să subvenționeze programe, nu instituții. Prezentăm în continuare opiniile conducerii Ministerului Culturii și ale directorilor celor mai importante edituri și reviste implicate. (RALUCA STROE-BRUMARIU și OANA ARMEANU)

Sprîjin pentru cultură sau centralism?

• Înființarea Casei de Presă și Editură "Cultura Națională" a fost dezbătută într-o întâlnire (joi 10 februarie a.c.) între conducerea Ministerului Culturii, președinții Comisiilor parlamentare pentru cultură, arte și mass-media, directorii unor edituri de stat și particulare, ai unor reviste ale Ministerului Culturii, ziariști etc. • Marin Sorescu, ministrul Culturii și redactor-șef al revistei "Literatorul" (revistă a Ministerului Culturii ce va fi înglobată în "Cultura Națională"), răspunzînd întrebărilor ziariștilor, a declarat: "L-am ales pe Ion Văduva Poenaru să conducă "Cultura Națională" pentru calitățile lui manageriale, pentru că e singurul care a dovedit că poate ține în mână o instituție de acest fel. Dar pentru că numirea lui a stîrnit altele discuții, am hotărît că va ocupa postul de director comercial, iar președinte va fi Grigore Vieru, care cred că este o personalitate cu corespunzînd din punct de vedere moral. Cred că înființarea acestei instituții este cel mai mare bine care se poate face cărții românești. Subvențiile le vom face pe proiecte, indiferent că aparțin editurilor noastre sau celor particulare."

• Revista "Caiete critice", deși nu aparține Ministerului Culturii, ci Ununii Scriitorilor, va fi și ea înglobată în noua instituție. Eugen Simion, directorul acestei reviste, a spus că nu vede altă soluție de depășire a dificultăților financiare inerente unei reviste de literatură și că asemenea mecanisme de subvenționare există în toate marile culturi.

• Într-o situație similară revistei "Caiete critice" se află editurile "Cartea românească" și "Editura muzicală". Ele nu aparțin Ministerului Culturii, ci Ununii Scriitorilor, respectiv Ununii Muzicologilor și Compozitorilor. Însă, spre deosebire de "Caiete critice", lor nu li s-a propus să intre în "Cultura Națională". Magdalena Bedrossian și George Măgureanu, directorii celor două edituri, au prezentat situația financiară dezastruoasă în care se găseau, datorată tirajelor mici ale cărții de cultură, și și-au exprimat dorința de a fi și ei încorporați în noua instituție.

• O opinie diferită a avut Zigu Ornea, directorul editurii "Minerva" (ce urmează să fie încorporată). "Acest proiect s-a făcut fără a fi consultat nici un editor. Di Tomuş spune că se va asigura o comandă de stat care va merge în bibliotecile din țară. Dacă lucrurile se vor reduce la atît, riscăm să scoatem cărți pe care să le difuzăm în neant. Sper că temerile mele privind înființarea acestei instituții să nu fie îndreptățite. Salut inițiativa Guvernului României de a fi-nasta cultura română, care pînă acum a fost disprețuită și rău tratată. Dar nu cred că în acest fel vom învinge certifica Ministerului de Finanțe. Fac parte din comisia Ministerului Culturii care finanțează cultura scrisă. Avem cereri de 10-15 ori mai multe decît putem satisface. În cadrul noii instituții va începe o concurență între edituri și programe editoriale și nu vor exista bani pentru finanțarea tuturor."

• Directorii editurilor private (Nemira, Porto-Franco etc.) nu sînt împotriva înființării acestei instituții. Ei au apreciat că este un organism neviabil, supus din esență leului pieței, care nu va face decît să multiplice fundamental părțile componente. Au insistat, de asemenea, asupra faptului că nu există o criză a cărții și a culturii, ci o criză a administrării culturii. Directorii editurilor de stat nu înțeleg că o editură nu este numai o instituție culturală, ci și o societate comercială. Nu este suficient ca un director de editură să fie un scriitor talentat, el trebuie să fie și un bun manager. Pe de altă parte, editurile înglobate vor fi o concurență nelocală editurilor particulare. Normal ar fi cu Ministerul Culturii să subvenționeze programe, fie că ele aparțin editurilor de stat sau particulare, și nu instituții

Punctul de vedere al Ministerului Culturii

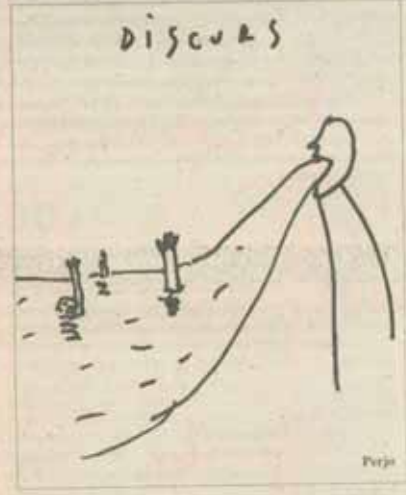
MIRCEA TOMUȘ: "Autonomia este totală"

În noua organizare, se vor păstra structurile și conducerile actuale ale editurilor? În celelalte. De altfel, chiar din textul hotărârii guvernamentale se vede că editurile care vor intra în Casa de Presă și Editură "Cultura Națională" își vor păstra sigla, personalitatea culturală și conducerile actuale în condițiile în care se va ajunge la o înțelegere cu ele în legătură cu programele editoriale.

Care va fi autonomia acestor edituri? Autonomia este totală. Programele editoriale vor fi concepute de editori, care ne vor prezenta ofertele lor.

De ce ați ales anumite edituri? Și care au fost criteriile de selecție?

Motivul principal pentru care am ales editurile a fost situația lor foarte proastă din ultimii ani. Cel puțin de cînd am venit noi în minister, ele și-au plătit salariile numai din expediente pentru că vinzarea este aproape nulă. Aceste edituri împreună au un stoc de cărți nevândute de peste 200.000.000 lei.

Acest lucru nu este valabil însă și pentru Editura Științifică. De ce ați insistat totuși să fie preluată în "Cultura Națională"?

În privința Editurii Științifice, refuzul nostru în legătură cu cererea ei de privatizare nu este alt decît categoric. Noi ne-am gândit că un criteriu de organizare a Casei de Presă și Editură "Cultura Națională" să fie reprezentarea domeniilor fundamentale ale culturii noastre în cadrul acestei structuri. Astfel, Editura Minerva va reprezenta domeniul tradiției culturale, Eminescu creația culturală, Albatros literatura pentru tineret, iar Editura Meridiană arta și un loc bine definit în conturarea acestui ansamblu al culturii naționale. Cred că Editura Științifică trebuie să-și vadă de destinul ei și că programele coloriale editurii vor putea rezolva și domeniul științific. De aceea intenționez să recomand ministerului să aprobă privatizarea ei. În schimb, sînt categoric împotriva privatizării Editurii Kriterion, editura minorităților naționale, pen-

tru că aici sînt probleme legate de tirajele foarte mici pe care le pot înregistra cărțile unor minorități cum ar fi cea ucrainiană. A lăsa în voia riscului privatizării ar astfel de inițiativă editorială este echivalent cu abandonarea unor angajamente luate pe plan internațional de Guvernul român.

Va exista o imixtiune a Ministerului în programele editoriale?

Nu. Programul editorial este atributul editorului. Ministerul va alege între diferitele programe sau variante de program ce ne vor fi prezentate.

Deci există mai multe oferte de programe la fiecare editură?

Sigur. Deja avem un dosar al ofertelor și Ministerul va opta pentru fiecare editură în parte. Întimplicăm cu am o mai veche experiență în domeniul acesta, îl cunosc pe editorii noștri, cunosc și ofertele care s-au făcut și pot să vă spun că în general cele mai promițătoare oferte sînt făcute de editorii în funcție la ora actuală, dar nu exclud posibilitatea să apară și surprize pentru că noi am cerut programul de la mai mulți posibili editori și ca reper de verificare.

Va exista un contract între conducerile editurilor și Casa de Presă și Editură?

Sigur că da. Este vorba de un contract managerial. Acum se lucrează la fixarea termenilor generali ai acestui contract și la condițiile speciale ale fiecărui contract în parte.

Dar cum va arăta în linii mari acest contract?

Programele editoriale sînt concepute pentru un an și ele trebuie să propună 30 de titluri a câte 20 de coli editoriale. Există însă edituri care au forță să execute două, trei programe editoriale, dar asta se va aranja la negocierile dintre conducerile editurilor și Casa de Presă și Editură. Totodată, aceasta din urmă își asumă obligația să difuzeze cărțile și publicitățile.

Conducerea "Casei de Presă și Editură" sau Ministerul vor avea posibilitatea să impună editorilor anumite titluri?

Indirect, da. De exemplu noi putem să cerem tipărirea anumitor titluri incluse într-un program editorial pe care l-am putea numi "Mari monumente ale culturii române".

Finanțarea va fi făcută pe edituri sau pe programe?

Pe programe. Dar poate să existe și situația în care o editură se angajează să execute un program de stat, dar apreciază că forța ei de activitate îi poate permite să editeze și alte cărți în afara acestui program. În acest caz este absolut necesar ca titlurile respective să fie rentabile pentru că realizarea acestui program va fi suportată de editura respectivă.

Care a fost criteriul de selecție pentru reviste?

Criteriul a fost cel al salvării de la faliment. Probabil și cu publicitatea vom ajunge la niște contracte manageriale. Dar aici lucrurile sînt mai complicate pentru că într-un singur an nu se poate concura un program al acestora.

Are posibilitatea Ministerul să se amestece și în conținutul revistelor?

Nu mai în mîsură în care vom opta pentru anumite programe.

Majoritatea acestor reviste au avut pierderi mari? Cum le veți rentabiliza?

Da. Au avut pierderi foarte mari, de ordinul a zeci de milioane de lei. "Contemporanul", de exemplu, a înregistrat pierderi de 20 milioane, "Literatorul" tot atît și au avut o vinzare foarte redusă sub 1.000 de exemplare. Noi sperăm ca prin sistemul de difuzare al "Culturii Naționale" să cuprîndem toată țara și să scăpăm de sub robia amară a RODIPEI-ului.

Ce e "Cultura Națională"?

Punctul de vedere al editurilor și revistelor vizate

Editura "Albatros"

Georgeta Dimisianu, director

În ultimii patru ani a devenit din ce în ce mai greu să publici literatură română contemporană. Librării nu comandă poezie, nuvele și povestiri, teatru, cărți de istorie, ediții critice. Ei vor doar Sandra Brown. Publicul, atunci când este și stăpîn, trage în jos o literatură. Nu se creva ca scriitorii români să ajungă să scrie ca Sandra Brown numai pentru a fi publicați. Dacă 30 de ani, în condiții grele de cenzură, am scris cele mai bune cărți și cei mai buni autori (Buzura, Paler, Breban, Ștefan Bănuțescu), nu vād de ce am fidei acum să scriem cărți pentru marea publică.

Cred că înfăptuirea "Culturii Naționale" este o formă prin care vom primi bani pentru a putea publica literatură română. Nu e vorba de o centralizare, pentru că fiecare editură rămîne cu propriul plan editorial și cu aceeași conducere. Pînă acum Ministerul Culturii nu ne putea subvenționa, pentru că nu exista buget pentru aceasta. Noi am încercat în repetate rînduri să găsim sponsori în afara Ministerului, dar nu am reușit. Am cerut, de exemplu, fideiilor liberali să ne sponsorizeze monografia I.C. Brătianu. Dintre toți, doar Radu Boroșanu ne-a dat 1 milion de lei.

"Contemporanul"

Nicolae Breban, redactor-șef

"Am să pot răspunde mai exact peste un an dacă consider avantajoasă sau nu înglobarea revistei în Casa de Presă și Editură "Cultura Națională". Noi credem că-i vorba nu atît de a pune niște reviste sub tutela directă a Ministerului Culturii, cît de a oferi niște bani revistelor care au mari dificultăți financiare. D-l ministru Sorescu ne-a asigurat că de asta-i vorba.

Prețul revistei noastre este de 100 lei, iar tirajul de 1.000 exemplare. Precedenții miniștri ai Culturii (Mihail Golu, Petre Sălcudeanu) au subvenționat tipărirea revistei și plata salariilor. Din martie pînă în decembrie anul trecut nu am primit plata pentru colaboratori - care, cu toate acestea, au continuat să ne ajute.

Problema de discutat nu este atît acest proiect, cît este difuzarea. Nimeni nu s-a hotărît pînă acum să facă o societate de difuzare. Revistele de cultură ajung foarte greu la cititori, organizîndu-se un boicot la nivel național. Astfel, tirajele nu sînt concludente.

Eo nu cred că o să se facă recentralizare și nu-l cred pe d-l Sorescu în stare de așa ceva. Vād lucrurile în bine și cred că e vorba de investirea unei sume importante acolo unde este nevoie. Peste un an, mai vedem."

"Tribuna" (Cluj)

Tudor Vlad, redactor-șef adjunct

"Înglobarea revistei în Casa de Presă și Editură "Cultura Națională" ar putea fi avantajoasă dacă mult promisiile subvenții de la Ministerul Culturii ar apărea.

Între toate celelalte reviste din sistemul Ministerului Invățămîntului, noi stăm cel mai bine, deoarece am primit sponsorizări în valoare de 8 milioane lei de la firme particulare și bănci. Ministerul nu a acoperit decît în două rînduri datoriile noastre pentru tipografia din Cluj.

Dezavantajele acestei hotărîri ar putea apărea dacă Ministerul s-ar implica în schema redacțională a revistei - despre conținut nici nu se pune problema. Pînă acum n-am primit nici o dispoziție în acest sens."

"Teatrul Azi"

Alice Georgescu, secretar general de redacție

"Noi nu știm încă în ce constă această înglobare, ar fi trebuit să aflăm la ședința de ieri (joi 10 februarie) de la Ministerul Culturii, unde am fost invitați reprezentanții tuturor revistelor implicate, dar domnul Mircea Tomuș n-a apărut.

Ceoa ce sperăm noi de la această înglobare este finanțare constantă, dar în cazul în care Casa de Presă și Editură "Cultura Națională" preia și metodele fostei Direcții pentru Presă și Tipărituri, n-o să ne bucurăm. Oricum, noi nu avem altă soluție de supraviețuire, depîndem de Ministerul Culturii. Sperăm că nu se încearcă o recentralizare și că nu o să se amestece nimeni în activitatea redacțională, dar tuturor ne este teamă de această perspectivă, pentru că încă nu ni s-a explicat despre ce este vorba. În Occident se cere un proiect de perspectivă pentru aprobarea finanțării, dar asta nu în-

seamnă amestec în activitatea redacțională. Eu cred însă că statutul fiecărei reviste va depinde de cît de puternică și fermă va fi redacția în atitudine sa.

Costurile de apariție sînt foarte mari și sînt suportate de Ministerul Culturii. Anul trecut nu ni s-au plătit salariile timp de trei luni, iar din ultimul număr al revistei am avut 225.000 lei pentru plata salariilor celor 8 oameni care formează redacția.

Editura Științifică

Dorin Grama, director

În cursul anului 1993 am încercat să ne reorganizăm activitatea. În primul rînd n-am mai lucrat cu acest difuzor național care este "Arcadia", pentru că la livrările de carte pe care le faceam primeam plata după luni și luni de zile, timp în care leul se devaloriza și, dincolo de asta, "Arcadia" ne îngreuna ritmul aparițiilor, relațiile cu tipografiile, cu piața. A doua măsură pe care am luat-o a fost să ne descurcăm singuri din punct de vedere financiar-contabil, adică să ținem noi o evidență, dincolo de ceea ce trebuia să facă Romlibri, ca administrator general al editurilor de stat. Cu aceste două măsuri am ajuns la sfîrșitul anului la o creștere a eficienței activității noastre, am recuperat deficitul pe care-l aveam la sfîrșitul lui 1992, ba chiar am ajuns la un excedent. Acum, în condițiile acestei hotărîri, ni se propune să lucrăm din nou cu "Arcadia". Ea va fi reorganizată, nu se va mai numi probabil "Arcadia" și nu va mai avea tot personalul pe care îl are. Dar ni se propune să intrăm din nou într-un sistem greu, inert, greu de pus în mișcare, să lucrăm cu o administrație pe care o putem face și singuri.

"Literatorul"

Lucian Chisu, redactor-șef adjunct

Acum doi ani au fost mari zguduiri în presa culturală, fiindcă n-au mai existat bani. S-a tot discutat ce trebuie făcut. A reușit cît nu este altă soluție decît subvenționarea culturii. Pînă la apariția acestui proiect, finanțarea a fost accidentală. Anul trecut au fost luni în care nu ne-am luat salariile, iar colaboratorii nu au fost plătiți pînă la sfîrșitul anului. Abia în ianuarie anul acesta le-am plătit cîte 600-1.000 lei pe un articol. "Cultura Națională" e un mod de a beneficia de subvenții.

"Transilvania" (Sibiu)

Ion Mircea, redactor-șef

Proiectul gîdit în ansamblu este occidental - acolo se procedează relativ la fel cu publicațiile și editurile care intră în atenția unui organ oficial pe bază de contract, am spus relativ, deoarece în Occident subvențiile sînt combinate cu donații și sponsorizări, lucruri care nu există în România datorită lipsei unei legi a sponsorizării.

Hotărîrea ar prezenta avantaje foarte mari dacă într-adevăr revista ar primi fonduri în mod corect, dacă contractul pe care îl semnase publicația

este respectat de Minister. Contractul se face pe baza unor sumare și proiecte care sînt înaintate Ministerului, care le aprobă sau nu. Subvenționările se fac numai pe bază de contract.

Încă nu s-a stabilit în detaliu în ce constă implicarea părților, care este statutul publicației care încheie un contract, pînă unde se întinde competența Ministerului Culturii. Nu cred că Ministerul ar interveni în schema redacțională sau în conținutul revistei. Ar fi de rău contrar. Cred că normal ar fi ca, dacă publicația nu vrea, contractul să nu se poartă semna. Pînă acum nu am primit decît asigurări că Ministerul nu are de gînd să influențeze activitatea revistei. Ei pot să aprecieze doar dacă proiectul prezentat este de importanță deosebită și să-l probe sau nu."

Punctul de vedere al editorilor particulari

Hotărîrea guvernamentală nr. 697 din 28 decembrie 1993 a luat prin surprindere editorii și difuzorii particulari de carte. Asta pentru că la Salonul de iarnă al cărții, desfășurat la Brașov în perioada 10-12 decembrie, factori de decizie din Ministerul Culturii au semnat un Apel în care se propunea egalizarea statutului instituțiilor editoriale de stat și private.

Reprezentanții Societății Patronilor de Edituri, ai Asociației Editorilor din România și ai Organizației Patronale "Agora" (difuzare) consideră că Hotărîrea încalcă legea. Statul în de la societățile comerciale cele mai bune librării din țară, inclusiv Casele cărții la care Ministerul Culturii nu a contribuit niciodată. O instituție publică va deveni, în acest fel, proprietar a peste 50 de spații comerciale, iar Casele cărții vor concura oamenii ce s-au zbatut pînă acum să le mențină.

Impozitele pe beneficiile editurilor particulare - de multe ori fictive, datorită inflației - ajung la buget, de unde se subvenționează în continuare editurile de stat. Printre hotărîri guvernamentale anterioare, agenții economici plătesc 1% din totalul încasărilor Ministerului Industriei, și 0,5% Ministerului Agriculturii (fonduri pentru cercetare). Editurile de stat nu sînt agenți economici, deci nu plătesc nimic.

Ministerul Culturii preia și activitatea de colecționare și bibliotecilor. Editurile de stat vor avea unde să-și trimită aproape toată producția de carte.

Editorii particulari nu sînt împotriva principiului subvenționării, ci împotriva subvenționării preferențiale. Ei vor să aibă șanse egale de acceptare a proiectelor propuse prin instituirea unui regim de licitații publice, arbitrare nu de funcționari, ci de un juriu alestit din personalități de cea mai înaltă competență și de o moralitate de necuștat. Cer, de asemenea, egalitate fiscală și egalitate a difuzării. "Ministerul Finanelor trebuie să accepte că producția de carte este altceva decît cea de pîine" a declarat într-o conferință de presă Daniel Drăgan, președinte al Societății Patronilor de Edituri.

PROTEST

Societatea Patronilor de Edituri din România, împreună cu Asociația Editorilor din România, analizînd conținutul, tendințele și consecințele posibile pentru cultura națională ale H.G. 697, țin să precizeze:

1. Socotim H.G. 697 net **antireformator**, ea sfîdînd principiile economiei de piață, împărțind practic editurile, tipografiile și librăriile în două categorii: unele reunite sub umbrela protecției a bugetului de stat, hrănite cu subvenții substanțiale, altele obligate discriminativ să plătească impozite peste impozite, chiar și pentru profiturile iluzorii, înghițite de inflație.

2. Hotărîrea este **devaloratoare pentru bugetul țării**, întrucît ea reuneste instituții falimentare, cele mai multe (fiecare cu datorii de multe sute de milioane, între care R.A. ARCADIA se detașază cu circa un miliard lei), urmind ca pagubele trecute, prezente și viitoare, precum și eventualele fraude, să fie acoperite de la buget, fără nici o garanție de redresare economică.

3. Este **neproductivă economic și cultural** deoarece preconizează condiții nestimulatoare, nepetitive, fără transparență și fără un control public.

4. Este **abuzivă** pentru că întentează la patrimoniul societăților comerciale constituite în baza Legii 31/1991, confiscînd, în folos exclusiv, bunuri patrimoniale, localurile principalelor librării din țară.

5. Ea **restabilește** cel mai crîncen centralism cultural, ceea ce nu se reușise nici sub dictatura în anii '80. Sub o emblemă mai lustruită, ea încearcă reînvierea acelei unice edituri de odinioară, ESPLA, dar mai blindată, capabilă să exercite un monopol al valorizării, să devină un instrument eficient de cenzură.

6. Hotărîrea are un vădit caracter **anticultural și antidemocratic**, creînd climatul și condițiile fiscale și administrative care vor constrînge prin concurență neobișnuită editurile private să abandoneze orice program cultural, editînd numai titluri "de supra-viețuire", pretext pentru lichidarea treptată a sectorului privat în producția editorială și, odată cu aceasta, lichidarea libertății de expresie.

Anchetă realizată de RALUCA STROE-BRUMARIU, OANA ARMEANU, VALENTIN SUCIU, BIANCA POPP și MARIANA VORONA

H.-R. PATAPIEVICI

Demnitatea națională

Rapida involuție politică, economică și militară pe care au suferit-o țările române începând cu secolul XVII nu trebuie interpretată, cum se face curent (abandonându-ne tonului minor al lamentațiilor), prin teza neșansei istorice. Căuzele sînt multe și complexe, de la cele care n-au depins de noi (mutarea centrului de interes al dinamismului occidental din Mediterana în Atlantic, pînă la cele care, probabil, depinzînd de noi, dar altfel exploatare, ne-ar fi putut schimba soarta. În rîndul acestora din urmă, locul cel mai frapant îl ocupă criza sistemului politic intern. Nu este locul aici să detaliez această criză (dar merită să sponem că un Tacit și-ar fi găsit printre noi subiecte dumne de pesimismul său). Este suficient să observăm logica unei anumite înălțări de efecte: pierderea controlului asupra marilor căi comerciale ne-a condamnat la unica sursă de venit a agriculturii; între sfîrșitul secolului XVI și 1829 turcii ne-au impus monopol agricol; tot atunci, prăbușirea instituției domnești (care a condus în alte părți la cucerirea Ungariei, la împărțirea Poloniei) a dus în noi, pe cale directă, la senzaționala împilare a țărănilor, consecință a escaladării prețurilor prin care, la Poartă, se cumpăra domnia. Ce observăm aici? Cred că următoarea secvență: țara care nu își controlase economia, nu își stăpînește mediul politic intern, pentru că îl face să depindă de sursa de instabilitate a economiei, care e întotdeauna externă (căci, neexistînd piață internă, singura sursă de bogăție este vânzarea în afară); un mediu politic intern aserit nu poate avea o voință politică, pentru că el cunoaște numai voința instinctivului de conservare personală; și, deci, nu poate formula termenii unei politici a demnității naționale. Criza politică este întotdeauna solidară cu un impas economic: prima nu poate formula voința unei politici, al doilea nu poate susține nici cea mai vagă voință militară. În fine, toate patru dau măsura tipică pentru orice indignitate națională. Ceea ce vreau să spun este că demnitatea națională nu este o vorbă care să ne umfle piepturile la mitinguri cu multe steaguri în vînt, este o realitate tangibilă, de care, atunci cînd există, ne ciocnim pe stradă: bunăoară, în societățile moderne, ea este vizibilă în ordinea vieții publice, în prosperitatea economiei, în respectul de care se bucură în fața administrației oricare cetățean, în voința de a fi respectat pe care o nutrește fiecare membru al societății și, în fine, demnitatea națională ține de ceea ce este dispus să jertfească fiecare pentru ca toate acestea să nu îi fie amulse. Demnitatea care contesează nu este o substanță muzeală, este o realitate cotidiană, care se cîștigă sau se pierde zilnic. Cum ar fi spus Renan despre națione, demnitatea națională este un plebiscit de fiecare zi.

Am luat mai sus exemplul decadentei țărilor române, întrucît ceea ce se vede în mod dramatic atît în secolul XVII cît și în secolul XVIII este perseverența clasei politice românești de a continua o formă de existență politică inadecvată. "Invechirea" țărilor române de atunci datează și ei i se datorează catastrofa noastră situație de la sfîrșitul secolului XVIII și începutul secolului XIX, cînd prăbușirea politică internă era nepuțincoasă în fața dezmembrării teritoriale. Virajul nostru spre letargiile orientului balcanic tot atunci începe. De fapt, cu o mai bună invenție politică, țările române ar fi fost mai puțin sulet vremi și mai mult, ca în vremea lui Ștefan, călare pe ele. Vreau să spun că, indiferent de situația externă, sclavia politică nu este o fatalitate decît pentru cei care se complac în slăbiciunile care o fac posibilă. Fiește, de fiecare dată, servitutea își are originea în prostie, adică într-o greșită evaluare a realității. Și, cum de regulă erorile de apreciere sînt interesante, servitutea politică este în fond, chiar dacă impusă, meritată. Dacă modernizarea capitalistă a țărilor române ar fi început atunci cînd această a început pentru toată Europa care azi contesează, ele ar fi evitat debilitatea politică și nulitatea economică prin care ne-am savurat înjosirea națională atîtea secole. O bună decizie politică neluată la timp are efecte pe termen lung imprevizibile (iar în conjuncturi geopolitice nefavorabile, efectele sînt catastrofale).

Cum trebuie să apreciem în acest caz patriotismul? Mi se pare natural să considerăm ca fiind patriotică opțiunea care favorizează demnitatea națională. Aici însă, pentru a nu cădea în retorica nătîngă a pomicilor, trebuie să fim atenți. Există o lege esențială a organismelor vii, care afirmă că viața nu progresază decît acolo unde mijloacele care o pot spori sînt în echilibru cu problemele cărora trebuie să le faci față. Altfel spus, dacă eficacitatea demnității naționale este o chestiune de scopuri, realitatea ei ține în întregime de mijloace. Pentru a fi eficace, demnitatea națională trebuie să urzească o simbolistică persuasivă; însă pentru a prinde trup material are nevoie de o voință politică adecvată. Ei bine, ce anume este adecvat reprezintă adevărata miză a patriotismului. Consider că, pentru scopurile promovării demnității naționale, atitudinea pur retorică nu este patriotică. Interesele politice sau militare ale unei țări nu pot fi susținute numai prin justetea retoricii: trebuie o economie capabilă să le poată impune. Goethe obișnuia să spună că îi place cînd un geniu are un trup pe măsură. Or, pentru a face ca interesele să-ți fie respectate sau măcar luate în seamă trebuie ca trupul pe care îl ai să-ți impună. Trupul unei țări este dat, între altele, de voința politică și de puterea economică. Patriotismul care e animat de o voință politică care ignoră condițiile de eficacitate ale puterii economice nu e, hîmcițeles, patriotism, este o simplă retorică electorală. Fără putere economică, în viața modernă, nu există nici un alt fel de putere (cu excepția celei spirituale, în sens religios, care nu intră în considerațiile noastre de aici). În absența unei rezonabile puteri economice, voința politică, dacă există, se exorcită în gol (asemeni porumbelului care ar încerca să zboare în vid). Or, lipsită de suportul celorlalte puteri (diplomatice, politice, economice și militare), demnitatea națională este o noțiune pur demagogică.

Să rezumăm. De obicei, în discuțiile politice curente, demnitatea națională este întrebuintată ca și cînd ar fi o noțiune primă, neconpusă, aflată la originea oricărui proces. Or, dacă privim bine, aici este o eroare. Demnitate fără mijloacele de a o impune, adică de a o face respectată, e simplă marotă de impotent. Cine exaltă demnitatea națională ca pe ceva care poate orice, oriunde și împotriva oricui e un demagog. Ținta oricărui guvern responsabil este aceea de a crea mijloacele materiale capabile de a face respectate interesele care nu se pot impune și de a le impune pe acelea care nu se bucură de respect. E o pură idioție irresponsabilă să crezi că adorarea bigotă a aniversărilor sau comemorarea a 122 de ani și nu ătiu cîte săptămîni de la moartea lui Avram Iancu contribuie cu ceva la chestiunea capitală a oricărei politici, și anume: care sînt mijloacele prin care putem impune cu maxim de profit punctele noastre de vedere? Expresia patriotismului privește simbolurile naționale numai în chip regulativ (or, ătim de la Kant, acestui tip de funcționare a rațiunii nu îi corespunde nici un obiect real în experiență). În rest, adică în totalitate, patriotismul este o atitudine practică și realistă în cel mai înalt grad. Ceea ce vreau să spun este că grija față de demnitatea națională în-

cepe cu adăvrarea la soluțiile capabile să ofere putere economică unei națiuni. Fără un rezonabil succes economic voința politică e neputincioasă iar gîndul firesc al demnității naționale olog. Nimoni nu poate fi respectat în afara forței pe care o are și care, să ne amintim vorba lui Napoleon, nu este niciodată ridicolă. În timp de pace această forță este politică și economică (împreună); în timp de război, este militară. Restul e fanfara demagogică, adică prostia sinucigașă.

În momentul de față nu poate exista succes diplomatic al pozițiilor noastre în lume (regional și global) decît: (1) dacă nu vom mai putea fi șantați, cu mizeria (cum s-a întîmplat constant de cînd au venit domuniștii la putere), (2) dacă vom avea inteligență și voință politică de a specula în favoarea noastră orice conjunctură și, în fine, (3) dacă evoluția regională va putea fi, în genere, speculată în favoarea noastră. Dacă punctul (3) ține numai de Dumnezeu (și de peucații prin care intră răul în lume), punctul (2) ține cu adevărat de norocul pe care ni-l putem face singuri. În Istoria Românilor, Vlad Georgescu remarcă faptul că România clasică a beneficiat mereu de o elită politică abia în politica externă și capabilă să folosească contradicțiile dintre marile puteri pentru a-și impune programul național, aproape întotdeauna împotriva deciziilor inițiale ale acestora. Dar tot ei observă că România Mare a fost în fapt distrusă de corupție, arivismul și violența clasei politice născute din reforme și afirmate după 1930. Ceea ce superează că țara noastră ține de capacitatea societății românești de a produce o elită politică abia, realistă și pătrunsă în sens practic de ideea demnității naționale. Viitorul nostru atîrnă de calitatea acestei elite.

Cît privește punctul (1), el va depinde, firește, de opțiunile elitei politice. Nu mai puțin, aceste decizii sînt influențate în mod decisiv de curentele opiniei publice. Or, se întîmplat că problema opțiunii economice, fiind, cum am urtat mai devers, legată de salvarea națională, cunoaște un precedent interesant în istoria noastră. Soluția decisivă care a cotzcurat prăbușirea internă a țărilor române la lichidarea regimului fanatic a fost una de tip economic: acceptarea și promisiunea capitalismului occidental. El ne-a ridicat în atenția de interese a puterilor occidentale, fapt pe care elita politică de atunci l-a speculat pentru a evita împărțirea teritorială între turci, ruși și austrieci și, mai apoi, pentru a impune lumii programul nostru național. După observația perfect întemeiată a lui Ștefan Zeletin, procesul renașterii noastre naționale nu este decît procesul de formare a capitalismului în România. "Acest fenomen - capitalismul - pe care critica socialistă din țările înalțate l-a făcut atît de odios, pentru noi românii rezumă întreaga taină a existenței noastre naționale". Singura noastră șansă de a conta economic este încă și acum, după ravagiul comunist, adoptarea incondiționată a capitalismului. Este de necrezut ca o țară expusă ca a noastră să își permită luxul de a întretine sinucigașe ranchiune anticapitaliste, acum, cînd existența noastră națională depinde de atît de puțin (cum ar fi, între altele, degradarea raporturilor de forță din Rusia). Să mă ierte cei care din motive umanitare sînt anticapitaliști (ceea ce e o aberație), dar ați permite să dețeti singurul medicament care te poate salva în mod sigur e prostie curată. În evaluarea poziției noastre față de capitalism nu gusturile contesează ci argumentul național. Opțiunea economică pentru capitalism (proprietate privată și piață liberă) este un imperativ național, iar tergiversarea ei este net antipatriotică. Creștinii care se joacă de patru ani de-a reforma ne privesc în mod irevocabil de viitor iar României îi fură demnitatea pe care în mod legitim, de la o clasă politică mai inteligentă, ar putea-o pretinde. Trebuie să înțelegem că nu se poate duce, azi, o politică națională eficace în absența unei economii capitaliste rezonabil de prospere. În faptul că demagogia retrospectivă se bucură la noi de mai mult prestigiu electoral decît patriotismul prospectiv, care pretinde capitalism, este un semn că România reală este pe cale de a fi abandonată de români, pentru o inexistență României din piete.

“Neînțelegerea” de Camus

Recent, Tompa Gábor a primit premiul UNITER pentru “cel mai bun regizor” al stagiunii teatrale 1992-1993 pentru spectacolul “Neînțelegerea” de Camus, montat la Teatrul Maghiar din Cluj.

După artelezele de fantezie din “Cintăreala cheală” de Eugen Ionescu, regizorul Tompa Gábor se strânge, în noul său spectacol, în jurul textului, pătrunzându-i sensurile spre o mai clară luminare. În “Neînțelegerea” de Camus (pusă în scenă la Teatrul Maghiar din Cluj) avem de-a face cu o descifrare riguroasă de text în slojha căreia se pun intenționat regizorul și actorii. Din propunerea lui Camus, Tompa Gábor extrage ideea implacabilului cu care își investeste un personaj ce va deveni maestru de ceremonii al vieților de pe scenă. Mut și stăpîn din umbră și clar-obscur (pînă la momentul final cînd în jurul ținește lumina cea mai crudă), acest personaj-destin, interpretat dumnezeiesc de Csiky András, ne apare necunoscut la fețișurile ce se consumă în vedere între celelalte personaje, angrenate fie în fața bună, fie în gestul criminal. El hîbluie, se limpezesc, iau hotăriri, acționează – testimoniile cresc și descresc, totul

însă urmează firul predestinării, invizibil, dar ferm. Este o afecțiune lipsă de speranță cu un reflex al descurajării noastre căreia Tompa i se face ecou.

Inconjurînd din două părți tragedia eroilor, așezată foarte aproape de actori, spectatori trăiesc o senzație foarte ciudată de includere și respingere totodată, participarea și în cazul lor țînînd de același “destin” ce dă senzația că ar dirija totul. Eroul-destin străbate cu pași stergeți toate spațiile de joc oferite de scenograful T. Th. Ciupi, trăgînd firele nevăzute la capătul cărora se așază zbuciumul eroilor și, în același timp, participarea noastră, a spectatorilor.

Actorii își însușesc partiturile cu același respect pentru text. Ouză Layza (mama) aducînd o uriașă experiență de teatru, Spolarics Andreea (Martha) – o incandescență tragică, iar tînărul Bács Miklós – o puritate aproape adolescentină în acest spectacol ca un nod de durere, la care tocmai dezlegarea nu face decât să sporească suferința și așa exasperată.

FLORICA ICHIM

“CAII LA FEREASTRĂ” sau METAPROIECȚII ÎN COTIDIAN

S-a spus despre Matei Vișniec că s-ar fi cantonat în epigoniismul absurdului, ceea ce nu e lipsit de adevăr. Rămîne de constatat în ce măsură această formă literară poate genera astfel un spectacol înalt.

Nicolae Scarlat propune la Teatrul Mic o viziune regizorală a cărei originalitate constă în suplețea și acuratețea prin care se stabilește corelația dintre psihologie și stereotipie, o concentrică circumscriere a sechelelor războiului care se pastivează cu inconștientă. Un triptic anecdotic pe fundalul unei convenționale fresce a existenței, sugerată înscen de decorul pictural al lui Dragoș Buhagiar.

Autorul a ales în mod arbitrar trei segmente din istoria universală, strict datate și localizate, pe care le-a identificat cu trei momente succesive din istoria unei familii. Personalizarea parabolice se realizează prin intermediul a trei cupluri interpretate de aceeași doi actori: Ana Scarlat este pe rînd Mama – rigidă și putetică, Fica – zgîlbie și terasă, Soția – docilă și îngrozită, iar Claudiu Ietodor evoluează ca Fiu evaziv, Tată senil și Soțul soțat – ipostaze ale alienării înlăgiate într-un difuz regim al umbră și noaptea. Lar și se alătură un al treilea erou. Personajul cu toba, cel ce încușăntîmă despre rezultatele infrunțărilor armate, interpretat de Ioan Chelaru într-un diptazion trist, lui revenindu-i și rolul Mesagerului, cel ce aduce vești de pe front și se însușează în intimitatea durerii.

Cu toată starea tensionată de simțită beligeranță, chesta stilistică aleasă este cea tradițională, pe filiera directă a satirei clasice. Finalul indică însă un teatru

sisile al Omului ce se desoperă într-o ruptură funcțională cu lumea, căci între Idei și Real nu există decît o umedă contradicție. O antinomie care naște și întreține înstrăinarea, incommunicabilitatea atît la nivelul celei familiale, cit și la nivelul comunității sociale.

Repetabilitatea, reanțul dramaturgiei îndebșate folosit de autor după modelul beckettian, se concretizează în seșunea piesei prin reînscenarea ciclului la punctul de plecare. O reprezentare alegorică a condiției umane marcate de inutilitate, în absența voinței și putinței de rațiune.

Punctele cardinale ale demonstrației sînt metafizica și rutina traiului obișnuit, respectiv iluzia gloriei și derizoriul sacrificiului.

Interpretul îl s-a pretins o serară sinteză între deplasarea în spațiul concentrat de joc și rostirea replicilor condensate într-un limbaj aberant, iar ei au reușit performanța unei impenabile curții.

Pentru a le relieva condiția de simpli butași ai destinului, eroii li se atribuie în mod inevitabil o grîlă grotescă. Astfel devine mai pregnanță feodinta regresivă, căci se asistă de fapt la o degradare treptată și ireversibilă, împinsă pînă la aneantizare. Zguduitoare evocare a călcării în picioare (la propriu) de către camarazi ai combatanților în plin asalt este deturmată spectaculos într-o sarcastică persiflare a eroismului inutil prin aducerea la rampă a satelor de bocanci care mai păstrează pe tălpi ceva din materialitatea celui trecut în neștiință.

IRINA COROIU

Ioan Chelaru în “Caii la fereastră”

Foto: Corneliu Lăzar

EDITURA HUMANITAS

MAX WEBER

Etica protestantă și spiritul capitalismului
traducere din germană de Ilor Lemoi
cu o prefață de Ion Mihăilescu
seria “Sociologie-Politologie”

Revenind la deopotrivă de economiști și sociologi, opera lui Max Weber este deschizătoare de drumuri în științele sociale ale secolului nostru. Cartea publicată acum e dedicată de grădnicul german relației dintre norme și valorile propuse lumii de religia protestantă și activitatea economică specifică capitalismului. Weber constată că influența etosului protestant este atît de puternică, încît face din capitalismul german și anglo-saxon “tipul ideal” al capitalismului.

JEAN-NOËL KAPPERER

Zvonurile

Cel mai vechi mijloc de informare din lume
traducere din franceză de Marină Vazaca
cu o prefață de Septimiu Chelaru

Cercetător de renume în domeniul psihologiei sociale, autorul consacră această carte radiografierii amănunțite a unui din cele mai complexe și mai greu sesizabile fenomene sociale: zvonul. Analiza se bazează pe cele mai recente studii în domeniu, fiind pigmentată la tot pasul de exemple concrete, doasebit de slovoante, reușite la diferite paliere ale demonstrației.

Dezvăluirea mecanismelor ce dau naștere zvonului, dezvoltarea dinamicii sale, precum și a mijloacelor de a-l dezamorsa sînt de o utilitate incontestabilă într-o lume ca a noastră.

Agendă culturală

Cinemateca – Sala Păul Călinescu: ● Joi 17 februarie, orele 16; 18 “Sacrificiu” (R: Andrei Tarkovski) ● Vineri 18 februarie, ora 9.45 “Toți oamenii președintului” (R: Alan J. Pakula. Cu: Robert Redford, Dustin Hoffman) ● Sîmbătă 19 februarie, orele 16.30; 18.45 “Domnul Profesor, cu dragoste” (R: J. Clavell. Cu: Sidney Poitier) ● Luni 21 februarie, orele 15; 18.15 “Cassanova” (R: Federico Fellini. Cu Donald Sutherland, Tina Turner) – Sala Jean Georgeescu: ● Vineri 18 februarie, orele 11; 18.15 “Căluza” (R: Andrei Tarkovski) ● Sîmbătă 19 februarie, orele 12; 14 “Ordet” (R: Carl Th. Dreyer) ● Marți 22 februarie, orele 11; 13.45 “Unii venim alergînd” (R: Vincente Minelli); orele 16.45; 19 “Gertrud” (R: Carl Th. Dreyer).

Institutul Francez din București (Bd. Dacia 77) – Festivalul filmului românesc contemporan: ● Joi 17 februarie “Patul conjugat” de Mircea Daneliuc. Cu Gheorghe Dinică, Coca Bloss ● Vineri 18 și luni 21 februarie, “Valpe vînător” de Stere Gulea. Cu Oana Pelea, Mara Gheorghe. Dun Condurache, Claudiu Ietodor ● Marți 22 și joi 24 februarie, “Timpul liber” de Valeriu Drăgușanu. Cu Horațiu Mălăele și George Constantin.

Toute spectacolele încep la ora 19.

Opera Română ● Miercuri 16 februarie, ora 18 “Aida” ● Sîmbătă 19 februarie, ora 18 “Norma”

“ECHINOX” – 25

Revista “Echinox” a împlinit un sfert de veac de existență. Pentru a celebra acest eveniment, invităm pe toți foștii redactori ai revistei la o întrunire festivă (urmată de o recepție), ce va avea loc sîmbătă 2 aprilie 1994, la ora 11, în sala Eminescu a Facultății de Litere din Cluj. Informații suplimentare la tel. 065749440 (Carmen Vărfalvi-Berinde). Vă așteptăm!

Redacția

ALEXANDER RAHR

Implicațiile alegerilor parlamentare din Rusia

Implicațiile în politica externă

Este de așteptat ca noul Parlament să aibă o tentă naționalistă, iar Vestul poate constata că este mai greu să tratezi cu acesta decât cu vechiul Parlament. Stimulat de succesul electoral al lui Jirinovski, mișcările puternice pot apărea, în curând, pe scena politică a Rusiei, susținând reînvierea imperiului sovietic. Chiar înainte ca noul Parlament să înceapă să funcționeze, multe state proaspăt independente din fosta Uniune Sovietică și țări din Europa de Est nu considerat sperințul electoral acordat lui Jirinovski drept o confirmare a ceea ce au numit întotdeauna "amenințarea Rusiei". Țările est-europene și-au înnoit cererile de intrare în NATO, în timp ce deputații ucraineni - argumentând că cele mai rele temeri ale lor s-au adeverit - și-au întărit hotărârile de a nu renunța la rachetele lor nucleare.

În ceea ce-l privește, primul-ministru Cernomîrdin nu ascunde faptul că ideile sale despre politica externă diferă de cele ale lui Elișin, refuzul său de a admite posibilitatea restituirii Insulelor Kurile Japoniei a fost un semn care

indica modificarea tonului diplomatic al politicii rusești față de Vest. Dar figurile prodemocratice de marcă, cum ar fi Sahrai și Lavinski, au cerut, de curând, schimbări în politica externă; în încercarea de a atrage vizituri de la membrii mai conservatori ai electoratului, Sahrai a spus că armata rusă ar trebui să continue să protejeze interesele estărilor rusești din statele republicii sovietice.

Un tot mai mare număr de politicieni ruși, inclusiv Sahrai și Cernomîrdin, par să regretze din ce în ce mai mult dizolvarea Uniunii Sovietice. Sahrai a indicat chiar acest lucru în campania sa electorală. Aparent, ei vor să reînvie ideile fostului președinte sovietic Mihail Gorbaciov, care dăruia să renunțe la imperiul sovietic, dar, pentru a nu-l dezmembra complet, a imaginat înlocuirea sa cu o nouă federație, care ar mai necesita un centru. Cernomîrdin a afirmat, la sfârșitul lui august, că unele state auverine din CSI și-au exprimat interesul de a se reuni cu Federația Rusă. Cernomîrdin și Sahrai nu trebuie să fie suspectați că ar încerca să reînvie imperialismul rus; ei au scos în evidență faptul că orice reînțegrare se va face doar pe baze economice.

Cine este Jirinovski?

După ani de slujbe mărunte la periferia KGB-ului și a Partidului Comunist al Uniunii Sovietice (PCUS) și după o încercare eșuată de a face carieră într-o organizație evreiască, Vladimir Jirinovski, al cărui Partid Democratice Liberal (PDL) a șocat lumea la 12 decembrie, aparținând ca unul din candidații importanți ai alegerilor parlamentare din Rusia, și-a găsit, în sfârșit, vocația de purtător de cuvânt al celor ajunși la limita inferioară a existenței.

Cum a reușit Jirinovski să obțină acest succes neașteptat? Printr-o abilă utilizare a televiziunii, Jirinovski a făcut apel la hătrâni, la cei dezavantajați, la guneri, la cei umiliți și dezmoșteniți. El a mizat pe sentimentele lor de nesiguranță și pe prejudeciile suferite. Sunt milioane de astfel de oameni în Rusia și printre etnicii ruși din țările de la câmpie - Rusiei. Când se uită la Jirinovski, ei au zâmb pe el înșeși.

Biografia

Născut în 1946, Jirinovski a trăit în sărăcie. Tatăl său, evreu, a murit când el era copil, iar mama sa, rusească, a trebuit să lucreze într-un bufet ca autoșervire. În autobiografia sa, "Minat spre Sud", el descrie o copilărie lipsită de afecțiune familială. Datorită inteligenței sale ascuțite, Jirinovski a obținut un loc la prestigiosul Institut de Limbi Orientale al Universității din Moscova, unde a studiat limba turcă și a absolvit cu diplomă de licențiat în limbile turcă, franceză și engleză. Dar colegii lui erau copii de nomenclaturisti și originea sa modestă a făcut din el un paria. Institutul era pepiniera de ofițeri KGB; 25% din absolvenți ajungeau direct în elita contrainformațiilor străine, iar mulți dintre ceilalți ocupau posturi bune în alte departamente ale KGB-ului. Dar Jirinovski nu a fost niciodată primit în PCUS și, ca urmare, nu putea deveni ofițer de carieră al KGB (unii comentatori au susținut că Jirinovski și-a păstrat legăturile cu KGB, dar el a respins vehement astfel de acuzații).

Acum el a transformat acest dezavantaj inițial într-un avantaj. Excluderea sa de la masa celor bogăți îi oferă puncte comune cu cetățenii ruși de rând care, la fel ca Jirinovski, se simt ofenșați de puterea și privilegiile nomenclaturii și, mai mult, de copiii răsfățați ai acesteia. Pe tot parcursul campaniei sale electorale, Jirinovski a cântat melodia "Sint unul dintre voi". Rezultatele alegerilor au demonstrat ce rezonanță are acest mesaj în rândul votanților ruși, amenințați de șomaj, de un standard de viață în continuă scădere și de sentimentul că marea lor țară a fost umilită.

Înainte de a intra în politică, Jirinovski a fost locotenent într-o unitate militară de contrainformații; mai târziu a avut un post în Consiliul Sovietic de Pace, o organizație comunistă importantă,

înființată pentru a influența mișcările de pace din Vest. A pierdut această șabă când ea a fost vizată de nepoata unui membru din conducerea PCUS.

Boris Panamarev, Apoi, Jirinovski a lucrat în cadrul Școlii Superioare a Sindicatelor, ocupându-se de activități sindicale din lumea capitalistă. După aceea a fost angajat la editura "Mir", care publica lucrări pentru străinătate. Între timp a urmat cursul sural al Universității din Moscova pentru a obține o a doua licență, de data aceasta în drept internațional.

Când perestroika fostului președinte Mihail Gorbaciov a înălțat restricțiile impuse activităților culturale evreiești organizate, o nouă perspectivă părea că începe să se materializeze. În 1988 a ajutat la fondarea Confederației URSS a Organizațiilor Evreiești, o grupare sprijinită de PCUS. Dar această încercare în activismul politic a eșuat. Jirinovski era încă perceput ca outsider. Comportamentul său abraziv, perspectiva sa instabilă și lipsa unei origini nomenclaturiste l-au eliminat din cercul fermecat al elitei sovietice. După două luni, el a fost scos din proiect.

Partidul său

Nu s-a mai auzit nimic despre Jirinovski până în iunie 1990, când a înființat PDL. Cu puțin timp înainte, liderii sovietici au anulat dreptul de conducere a PCUS, garantat prin Constituție. PDL a fost unul din partidele desprinse și luate sub aripa președintelui Sovietului Suprem, Anatoli Lukianov (care a fost mai târziu judecat pentru rolul său în pușca din august 1991). Se pare că motivul pentru care Lukianov a înesurat o mulțime de partide ciudate a fost compromiterea partidelor cu adevărat democratice care începuseră să apară. PDL a fost primul partid politic înregistrat în Uniunea Sovietică - chiar înainte de PCUS - și mulți observatori au văzut în asta un semn că necunoscutul partid era un fel de organizație paravan. Dar Jirinovski a avut un impact neașteptat asupra populației. Când a candidat împotriva lui Elișin, în alegerile prezidențiale din Rusia în 1991, el a câștigat 6 milioane de voturi.

Atracția sa

Jirinovski a apelat la rușii obosiți să-i vadă pe copiii nomenclaturistilor ridicându-se la putere fără nici un fel de efort, pe directorii fostelor întreprinderi de stat privatizându-și fabricile și administrându-le ca și cum ar fi ale lor, pe șefii fostului partid comunist transformându-se cu repeziune în directori cu putere de decizie. Atracția pe care el o exercită asupra populației este oarecum asemănătoare cu cea a președintelui rus Boris Elișin. Amândoi au provenit din familii sărace. Spre deose-

Conferința de presă la Moscova:
"Mama era rusească și tata jurist!"

bire de Jirinovski, Elișin a intrat în partidul comunist; dar odată ajuns acolo, el a jucat un rol iconoclastic de apărător al oamenilor de rând și ca luptător împotriva privilegiilor de partid. Dimpotrivă, guru-ul economic al lui Elișin, Egor Gaidar, este nepotul unui cunoscut scriitor sovietic comunist și este privit de public ca unul care s-a născut cu o seceră și un ciocan de argint în gură. Acest lucru nu-l face prea popular în rândurile electoratului; și, de fapt, blocul său electoral, Opțiunea Rusiei, s-a prezentat mult mai puțin bine decât se sperase la alegerile din decembrie.

Poate că Jirinovski să-i fi fost util lui Elișin, ajutându-l să impună noua Constituție a Rusiei pe care a dorit-o. Liderul PDL a sprijinit cu entuziasm Constituția, cu puterile mari pe care le conferă ea președintelui. Dar, potențial, Jirinovski reprezintă un pericol. Mesajul lui este unul imperialist. Poate că este un demagog, dar nemulțumirea populară pe care o speculează este reală. Spre deosebire de majoritatea oponentilor săi, Jirinovski are un puternic sprijin social. Acum, că și-a găsit adevărata vocație, cei care au crezut că-l pot juca pe sfârșit trebuie să-și revizuiască părerile. Păpușa poate ajunge păpușar.

Prezentare de VICTOR IASMAN
și ELIZABETH TEAGUE

Traduceri de ADRIANA TUDOR după RFE/RL RESEARCH REPORT

Gabriela Adamesteanu (redactor-șef), Rodica Palade (redactor-șef adjuncți), Andrei Cornea (redactor-șef adjuncți), Dan Perjoveschi (director artistic), Oana Armeanu (actualitate socială), Horatiu Pepine, Marian Chiriac, Raluca Stroe-Bramariu (actualitate politică), Florina Popa (șef departament economic), Cornelia Niculescu (contabil), Radu Dobânda (corectură), Gina Marin (fotoreporter, secretariat), Mircea Ionescu (șef serviciu difuzare), Ioan Condor, Mihnea Chiuta, Ovidiu Necescu (difuzare), Flori Sava (publicitate). Rubrici permanente: Tia Serbănescu (comentarii politice), Ilea Serbănescu (comentarii economice), H.-R. Patapievi (eseu). Correspondenți interni: Ioan Mășlea (Cluj), Cristian Voicu (Craiova). Correspondenți externi: Adrian Niculescu (Milano), William Tonok (Berlin), Ion Miron Damian (Paris). Responsabil de număr: Rodica Palade.

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120, Tel. 614.17.76, Tel./fax 311.22.08

ISSN-1220-5761

Tipărit la
"TIPOREX" SA
Calea Ploiești 114
Tehnoredactare
computerizată
Adrian Raltag,
Alexandru Ciup
Revista "22"